

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS
ŽIVOT
2003 AUGUST
SIERPIEŃ

č. 8 (542)
CENA 2.20 ZŁ

**DNI SLOVENSKEJ KULTÚRY
NA SPIŠI A ORAVE**

- AKTIVITA PRINÁŠA VÝSLEDKY
- ČO SKRÝVA OBLAZOVÁ SKALA?
- NAŠI ZLATÍ JUBILANTI

Spolok Slovákov v Poľsku už viac rokov usporadúva v lete tradičné dni slovenskej kultúry v Malopoľsku. V rámci nich sa v tomto roku uskutočnili medzičinným predstavenia podvŕšianskeho divadelka Ondrejko vo Vyšných Lapšoch a Jurgove a veľkolepé prehliadky spišského, oravského a slovenského folklóru v Krempachoch a Jablonke. Na našom zábere vystúpenie FS Kamenčan zo Zakamenného v Jablonke. Podrobnejšie o týchto podujatiach píšeme na str. 18-21. Foto: P. Kollárik

V ČÍSLE:

Aktivita prináša výsledky.....	4-6	Poviedka na voľnú chvíľu	22-23
Pol storočia spolu.....	6-7	tívelné pohromy	24-25
Čo ešte skrýva Oblazová skala?.....	8-9	Rozlúčka s poľnohospodárskou školou	26
Horčičné zrnko	9	Čitatelia redakcia	27-28
80. výročie dolnozubrického zboru	10-11	Poľnohospodárstvo	29
Zasadanie ÚV a OV SSP na Orave.....	12-13	Mladým mladším najmladším.....	30-31
Prezentácia knihy Antona Hykischa.....	13-14	Šport a hudba	32
Zamagurské folklórne slávnosti.....	14-15	Učíme sa háčkovať	33
Vojnové osudy Jozefa Tomaškoviča	16-17	Naša poradňa	34-35
Dni slovenskej kultúry na Spiši	18-19	Psychozábava humor	36-37
Dni slovenskej kultúry na Orave.....	20-21	Zaujímavosti	38

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7 tel. 633-36-88,
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www.tsp.org.pl

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE, ZARZĄD GŁÓWNY
SPOŁOK SLOVÁKOV V POLSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7

tel.: 632-66-04, tel./fax: 634-11-27, e-mail: zg@tsp.org.pl

Czasopismo zostało wydane przy pomocy finansowej
Ministerstwa Kultury

Redaktor naczelny: JÁN ŠPERNOGA

Zespół: Peter Kollárik, Agáta Klukošovská

Społeczne kolegium doradcze: Žofia Bogačíková,
Jerzy M. Bożyk, Maria Glodasiková, František Harkabuz,
Žofia Chalupková, Bronislav Knapčík, Lídia Mšalová

Skład: Redakcja Život

Łamanie i druk: Drukarnia TSP, 31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje Zarząd Główny w Krakowie w terminach: do 30 listopada na I kwartał,

I półrocze oraz cały rok następny;

do 15 czerwca na II półrocze roku bieżącego

lub bezpośrednio wpłatą na konto:

Bank PKO S.A. III/O Kraków 10701193-2017-2221-0100

Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Cena prenumeraty dla kół i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 2,20 zł, półrocze - 13,20 zł, rocznie - 26,40 zł

Cena prenumeraty zagranicznej jest wyższa o 100%.

Do ceny prenumeraty indywidualnej dolicza się koszty wysyłki.

Nie zamówionych tekstów, rysunków i fotografii

redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów

oraz zmian tytułów nadesłanych tekstów.

VZÁCNA NÁVŠTEVA V SPOLKU

Dňa 16. mája 2003 navštívil sídlo Spolku Slovákov v Krakove štátny tajomník Ministerstva kultúry Slovenskej republiky József Kvarda (SMK) v sprievode riaditeľa kancelárie MK SR Stanislava Mičeva. Na stretnutí sa zúčastnil aj konzul SR v Krakove Marek Lisánsky, radkyňa veľvyslanectva SR vo Varšave Jana Burianová a za nás Spolok generálny tajomník ÚV SSP Ludomír Molitoris, podpredseda SSP a šéfredaktor Života Ján Špernoga a redaktori Života.

Vzáčni hostia začali svoju návštěvu prehliadkou galérie slovenského umenia, kde si prezreli zaujímavú výstavu fotografií slovenského umelca Ľuba Bechného. Potom počas stretnutia L. Molitoris oboznámil hostí so životom Slovákov v Poľsku, s kultúrno-spoločenskou a vydavateľskou činnosťou SSP, v tom s našimi cylickými podujatiami ako Fašiangy-ostatki v Krempachoch, recitačná súťaž, vedomostná súťaž Poznaj Slovensko, vlast svojich predkov, výtvarná súťaž Života a pre-

Stretnutie s našimi hostmi v zasadacke ÚV SSP

hliadka krajanských dychoviek, ako aj s výsledkami vlaňajšieho všeobecného sčítania obyvateľstva v Poľsku a viačerími problémami, ktoré nám stažujú život. Patrí k nim medziiným dodnes neschválený zákon o národnostných menšinách v Poľsku, z roka na rok klejsajúce dotácie Ministerstva kultúry PR na činnosť Spolku a vydávanie časopisu Život, fažkosti s odbavovaním slovenskej sv. omše v Jablonke, s výučbou slovenského jazyka na základných školách a gymnáziách na Orave a pod. Zároveň požiadal našich hostí o pomoc pri do stavbe Domu slovenskej kultúry v Kavíne, kde potrebujeme aspoň 250 tisíc

zlatých, pri financovaní letných pobytov žiakov základných škôl na Slovensku a plánovanej výstavbe krajanského kultúrneho centra v Jablonke, pri zriadení krajanského múzea regionálnych tradícií na Spiši a Orave

J. Kvarda si všetko pozorne vypočul a prislúbil, že už počas najbližších rokov so štátnym tajomníkom Ministerstva kultúry PR vo Varšave bude informovať o našich žiadostiach a problémoch a súčasne sám podnikne kroky pre vytvorenie zvláštnej slovensko-poľskej komisie, ktorá by sa zaoberala riešením rôznych krajanských otázok. Dodal tiež, že mnohé naše problémy sa budú môcť vyriešiť už po 1. januári 2004, kedy má na Slovensku vzniknúť nová štátна inštitúcia pre zahraničných Slovákov, ktorá bude mať za úlohu všeestranne spolupracovať a pomáhať príslušníkom národnostných menších žijúcich v zahraničí. S. Mičev k tomu poznamenal, že vedenie Spolku sa môže uchádzať na Slovensku o finančné prostriedky na svoju kultúrnu činnosť o.i. zo štrukturálnych fondov Európskej únie.

Na záver L. Molitoris odovzdal našim hostom niekoľko našich publikácií a časopisov, v tom výťačok novovydaného prekladu do poľštiny knihy A. Hykischa - Milujte kráľovnú.

Hostia počas prehliadky našej galérie

Foto: A. Klukošovská

PETER KOLLÁRIK

Predsedníčka MS V. Smrečáková

V srdci zubrickej čističky

AKTIVITYA PRINÁŠA VÝSLEDKY

Oravská obec Malá Lipnica, kde sme tentoraz zavítali, sa kedysi nazývala Lipnica Vyšná, ale aj Horná alebo Malá Lipnica. Tiahne sa na vyše 10 km údolím vyšnolipnického potoka, čím patrí k najväčším na Orave. Obec bola založená na pozemkoch majiteľa Oravského hradu Juraja Thurzu šoltýsom Jánom Kráľom a 5 valaskými osadníkmi v roku 1608 (údaje z práce A. Kavuliaka *Historický miestopis Oravy*). V druhej pol. 18. storočia Lipničania vybudovali murovanú kaplnku, ku ktorej na zač. 19. stor. dostavali drevenú chrámovú loď, ktorá dlhé roky plnila úlohu kostola. Dnešný kostol sv. Štefana bol postavený v rokoch 1933-38.

V súčasnosti

tu žije okolo 3200 ľudí vo vyše 700 nových, prevažne poschodových domoch, ktoré stoja pozdĺž kvalitnej asfaltovej cesty, tiahnúcej sa až k úpatiu Babej hory. Väčšina obyvateľov sa venuje hlavne hospodáreniu na svojich nevelkých, málo úrodných poličkach. Mnohí však hľadajú prácu mimo svojej obce. Najstarší Lipničania spomínajú, že kedysi sa tu ľudia popri roľníctve zaoberali aj spracúvaním ľanu a výrobou plátna, čím sa stali známi v širokom okolí. Dnes je Malá Lipnica rýchlo sa rozvíjajúca oravská obec, ktorá mení svoj vzhľad doslova z roka na rok. Pribúdajú tu nové rodinné domy, je tu moderná

Požiarnici so svojím automobilom

biologická čistička odpadových vôd, tri základné školy, gymnázium, poštový úrad, zdravotné stredisko, desať obchodov, dva bary, niekoľko súkromných firiem a dve píly. Richtárom je Stefan Smreczak a predsedníčkou MS SSP Viktoria Smrečáková.

Biologická čistička,

ktorá sa nachádza na začiatku obce, je jedným z najmodernejších zariadení tohto druhu v celom regióne. Ako som sa dozvedel od technika a údržbára Mieczysława Grapu z Jablonky, ktorý je tu zamestnaný, zariadenie je plne zautomatizované a riadi ho počítač francúzskej výroby MODICOM TSX Micro.

- Čistička, - hovorí, - je v skúšobnej prevádzke už od augusta 2002. Jej výstavba, ktorú realizovala firma z Nového Sącza, trvala necelý rok. Počiatočný výkon vzrástol zo 75 m^3 očistených odpadových vôd na dnešných $150\text{ m}^3/24\text{ hod}$. Na čističku je doteraz napojených 140 hospodárstiev. Celý proces je založený na biologickom čistení vody, ktorý prebieha za pomoci zvláštnych kultúr baktérií. Postupom času budú na čističku napojené všetky domy v Malej Lipnici.

Ako som sa dozvedel, plánuje sa výstavba tretej nádrže, čím sa výkon čističky zvýší na $300\text{ m}^3/24\text{ hod}$. V čističke je namontované aj zariadenie DRAIMAD, určené na vysúšanie a vrecovanie kalov a usadenín (zatiaľ mesačne 600-700 kg), ktoré môžu roľníci používať ako hnojivo, vhodné napr. na obiliny, zemiaky, či kvety.

- Za kvalitu lisovaných biologických odpadov, - pokračuje M. Grapa, - ručí odborná bakteriologicko-chemicko-parazitologická analýza, ktorú robí firma VIKAR z Ľososiny Dolnej pri Novom Sączi.

Stavebnictvo, traktory

Ako som už spomíнал, v obci je niekoľko úspešne pôsobiacich súkromných firiem, z ktorých snáď najväčšou je stavebná firma Jerzy, ktorá funguje už 10 rokov a zamestnáva niekoľko desiatok osôb. Jej majiteľom je Jerzy Stasik, vyšetrovaný zememer a bývalý učiteľ v ZŠ v Harkabuze. Ďalšou firmou je MARBUD (autobazár), Józefa Jasiusku, ktorá sa zaoberá sprostredkováním a predajom traktorov zn. Zetor.

- Ako vidíte, - hovorí, - na dvore mám veľké kolesové traktory zn. Zetor 12111, 16145 a 16245, ktoré dovážam zo Slo-

venska. Kupujem ich prevažne v bývalých Jednotných rolnických družstvách, napr. v Nitre, Košiciach, Prešove či Michalovciach. Tejto forme podnikania sa venujem od roku 2001. Dovtedy som hospodáril, viedol som tiež svoju pílu, ale postupom času som zistil, že sa z toho nedá vyžiť. Kedže mám rád stroje, rozhodol som sa založiť firmu zaoberajúcu sa predajom traktorov. Na Slovensku mám totiž veľa známych, ktorí mi radia, kde mám zájsť pre ďalší Zetor. Hoci oravskí rolníci takéto veľké traktory nepotrebuju, sú totiž pre nich privyleké a pomerne drahé (nový stojí od 150 do 200 tisíc zlôtich a používaný od 30 do 45 tisíc zlôtich), na odberateľov sa doteraz vôbec nemôžem stážovať. Traktory kupujú prevažne kupci zo severu a východu Poľska, kde sú doteraz veľké hospodárstva, na ktorých je silný a veľký Zetor priam nenahraditeľný. Doteraz som predal už okolo 60 traktorov.

Obchody, služby ...

V Malej Lipnici majú ľudia možnosť nakupovať v desiatich, dobre zásobených obchodoch s potravinami a rozličným tovarom. Majiteľkou jedného z nich je Emília Stecová, od ktorej som sa dozvedel, že je dlhoročnou členkou SSP a bývalou spolužiačkou podpredsedu ÚV SSP Dominika Surmu z Krempáčov. Ďalší obchod vedie Albín Szlachta, odev a obuv kúpite v obchode Mariana Smrečáka (syn predsedníčky MS SSP V. Smrečákovej) a modernú samoobslužnú predajňu „Mini Sam“ s mäsovými výrobkami (Spyrka) vlastnia Ján a Bogusława Omylkoviči, kde pracuje mladá krajanka Renáta Boryšová (vnučka V. Smrečákovej). Ked si po nákupe chcete posedieť v príjemnom prostredí, vypíš si kávu, čaj či pivo, alebo večer sa zabaviť na diskotéke, môžete tak urobiť v klube „Elita“ či „Miami“ u Stanislava Stachuru. Svadbu, krstiny či inú rodinnú udalosť vám zveční Bogdan Więk (video-služby), ktorý pracuje aj v TVP Krakov. V obci je možnosť prenajať si aj niektorý z 5 nákladných automobilov, a ani s kúpou uhlia, cementu, vápna, piesku či iného stavebného materiálu nie je žiadny problém. Zo skladu stavebného materiálu až priamo na miesto ho dovezie Józef Wontorczyk a dlaždice vám zasa predajú vo firme M. Omylaka (Bruk-Mar), budú Jozefa Smrečáka. Drevo vám na dosky napília budú Františka Šimeka alebo u Andrzeja Gwiždža. Kedže vo väčšine domácností sa už oddávna varí na plyne, na každom kroku nájdete distribútorov zemného plynu firiem Shell, či Gaspol. V miestnom zdravotnom stredisku, kde je hlavnou lekárkou MuDr. Bogusława Uznańska-Bibel, má svoju ordináciu aj zubná lekárka Anna Woźniaková.

Nová základná škola č. 3 a gymnázium

Zetory na dvore firmy Marbud

V stredisku pracujú aj tri zdravotné sestry, je tu lekáreň a obecná knižnica, ktorú vede Maria Juraszeková.

Požiarnici

majú v každej obci veľmi dôležité postavenie. Nielen preto, že chránia životy a majetok ľudí pred požiarmi či inými živelnými pohromami, ale okolo nich sa neraz sústreduje aj kultúrne dianie v obci. Viacerí lipnickí požiarnici hrajú v dychovke a nacvičuje ich učiteľ v dôchodku Dušan Rybár z Námestova. O zboru som sa porozprával s veliteľom Franciszkom Bochaczykom.

- Za veliteľa požiarnikov, - hovorí F. Bochaczyk, - ma zvolili v roku 2001. Predsedom zboru je Alfons Adamczyk. Našou pôvodou je poschodová požiarna zbrojnica, vybudovaná sice v roku 1971, ale odvtedy viackrát modernizovaná. V máji t. r. sme napr. celý objekt vymaľovali. Na prízemí zbrojnice sú dve garáže, kuchyňa, tanecná sála a obchod, kým na poschodí je pošta, požiarnická klubovňa, svadobná sála a sociálne zariadenia.

V súčasnosti má Lipnica 51 dobre vyškolených požiarnikov, ktorí v tomto roku zasahovali počas troch požiarov vo Veľkej Lipnici, v Dolnej Zubriči a v Kyčorách, kde hasili lúky. Prvý požiarnický automobil zn. Nysa 59 (1973) im slúžil len tri roky, neskôr dostali z gminného úradu vo Veľkej Lipnici štvorkolesový príves s motorovou striekačkou M-800 (1976) a v r. 1992 automobil Žuk s prívesom na hadice, ktorý im venovalo Oblastné veliteľstvo požiarnych zborov v Novom

Pohľad na obec

Targu. Okrem toho majú vo svojom vybavení 600 m hadic W 75 a W 52 , tri motorové striekačky PO3 a PO5, modernú japonskú kalovú striekačku zn. Honda a ďalšie zariadenie. Vodiči Marian Lichosyt, Stanisław Zajac, Józef Pakos a Alfons Adamczyk majú pagery, t.j. elektronické zariadenia, ktoré oznamujú vznik požiaru. Veliťmi jednotlivých sekcií sú Tadeusz Zajac, Zbigniew Karkoszka, Stanisław Pilch a Alfons Adamczyk. Hasiči čerpajú vodu z niektorého z 52 hydrantov, ktoré sú rozmiestnené po celej obci. Svoje schopnosti preverujú o.i. na gminných požiarnických pretekoch v Jablonke, kde napr. v tomto roku obsadili 3. miesto.

Agroturistika

Po návštive u požiarnikov som zašiel na horný koniec obce, kde sa nachádza niekoľko agroturistických hospodársstiev. Tejto forme podnikania sa v Malej Lipnici venujú o.i. Henryk Ogórek, Maria a Mieczysław Gwiżdżowci a Anna Vojtušáková, u ktorej som sa zastavil. Zaujal ma totiž pekný, poschodový dom, besiedka s drevenými lavicami, nafukovacie bazén a nízky drevený domček, o ktorý bolo opretých niekoľko horských bicyklov.

- Agroturistike, - hovorí A. Vojtušáková, - sa venujeme od roku 1995. Našim hostom prenajímame päť trojposteľových izieb na prízemí a poschodí nášho domu, kym drevený domček vo dvore slúži ako kuchynka a spoločenská miestnosť. Naše hospodárstvo navštevujú hlavne turisti z Krakova a iných miest. Mnohým sa u nás tak zapáčilo, že prichádzajú opäťovne. Treba však povedať, že kym kedysi viacerí prichádzali na 2-3 týždne, v súčasnosti sa zdržia len na víkend alebo na 1 týždeň. Súvisí to samozrejme s tým, že ľudia majú čoraz menej peňazí. Našim hostom okrem ubytovania a domácej stravy poskytujeme celý rad atrakcií, opekanie klobások na vatre, v zime vychádzky na saniach (kuligy), požičiavame im bežecké lyže. V lete turisti môžu zbierať v okolitých lesoch maliny a hríby, jazdiť na horských bicykloch a pod. Pravidelne im organizujeme regionálny deň, počas ktorého majú možnosť mútiť maslo, budťkať na krosnách.

Anna Vojtušáková mi potom povedala, že k jej stálym návštěvníkom patrí oblúbený spevák Andrzej Rosiewicz, ktorý sem už roky prichádza oddýchnuť, že jej dcéra Eva je žiačkou 3. triedy jablonského lýcea, kde sa učí slovenský jazyk a na budúci rok bude maturovať a jej sestra Dominika, ktorá skončila gymnázium v Malej Lipnici, bude od septembra tiež žiačkou jablonského lýcea.

Krajanská činnosť

v obci sa už dlhé roky rozvíja pod vedením predsedníčky MS SSP Viktória Smrečákovej, obetavej a veľmi aktívnej činitelky nášho Spolku, ktorá je dobrá speváčka a organizátorka. Spolu so svojou dcérou Kristínou Gribáčovou z Podvlka už vyše roka vedie detskú spevácko-tanečnú skupinu Kumoratki, ktorá vystupuje nielen na Orave a Spiši, ale aj na Slovensku. Krajania a mládež pod vedením svojej predsedníčky zorganizovali páračky a často sa stretávajú v starej klubovni. Chceli by obnoviť vyučovanie slovenského jazyka v ZŠ č. 1, kde učila učiteľka zo Slovenska Katarína Reisová. V rozvoji obce a ďalších aktivít prajeme Malolipničanom veľa ďalších úspechov.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Každé životné jubileum má svoje čaro a význam, najmä také, ktoré sa spája s takou dôležitou udalosťou, akou je nesporne výročie zlatej svadby. Keďže polstoročie manželského spolužitia je skutočne dlhá doba, ktorej sa nedozíva každý, nie div, že je častou témovej v našom časopise. Dnes sme sa vybrali do Harkabuza, kde žijú manželia Mária a Ignác SÝKOROVCI, ktorí práve v tomto mesiaci oslavujú päťdesiat rokov spoľočného života.

Mária Sýkorová, rodená Moždženová, sa narodila 28. augusta 1930 v Harkabuze v slovenskej roľníckej rodine Jozefa a Genovévy (rod. Smiechovej) Moždženovcov.

- Som najstaršia z troch súrodencov, - hovorí. - Mám mladšiu sestru Emíliu (Omyláková), ktorá je vdovou a žije v Rabči na Slovensku a brata Jozefa. Naši rodičia gazdovali na nevel'kom hospodárstve, na ktorom sme od malička museli pomáhať vo všetkých polnohospodárskych práchach. Podobne ako väčšina mojich rovesníkov, v detstve som pásala husi a kravy, chodila som zbierať lesné plody, ktoré mama predávala na trhu. Ako sedemročná som začala chodiť do ľudovej školy v rodnej obci. Prvé dva roky som sa učila po poľsky a potom po slovensky. Školskú dochádzku som ukončila v roku 1945. Zo svojich učiteľov si spomínam na riaditeľa Dezidera Štúra, p. Ďuricovú z Dolného Kubína, p. Šimaláka z Trstenej a Havránska, ktorí nám vpájali slovenské národné povedomie a lásku k Slovensku.

Keď sa Orava po 2. svetovej vojne vrátila k Poľsku, mnohí ľudia sa s tým nechceli zmieriť. Ako si Mária spomína, mnohí boli ochotní aj kolenačky prosiť, len aby sa vrátili k Slovensku. Keďže sa tak nestalo, viacerí radšej z obce odišli. Bola medzi nimi aj jej sestra Emília, ktorá najskôr odišla pracovať do Trstenej a potom sa vydala za Ludvika Kobyláka z Rabče, ktorý dlhé roky pracoval v bani v Ostrave. Vlani, žiaľ, zomrel. Máriin brat Jozef, ktorý je tiež vдовcom, zostal pracovať na rodičovskom gazdovstve a s piatimi deťmi býva vo vedľajšom dome. Keď Mária dovršila 17 rokov, odišla tiež za prácou do Československa. Skoro dva roky (od jesene 1947), pracovala v textilke v Šumperku.

- Spolu so mnou, - pokračuje, - boli v Čechách na robote aj niektoré moje kamarátky a známi z Harkabuza, napr. Cecília Kondysová, ktorá sa tam neskôr aj vydala a dodnes býva kdeś pri Olomouci. V Čechách zostali a založili si tam svoje rodiny aj Štefan a Ján Byvalcovci. V tom čase bolo u nás na Orave totiž veľmi zle. Neraz nás v noci predávali bandy, ktoré nás bili a kradli všetko, čo im prišlo pod ruku. Rodičom napríklad ukradli 4 kravy.

Tieto ďažké časy sa však našťastie skončili a život v obci sa pomaly vrácal do svojich normálnych koľají. Mária, z ktorej medzitým vyrástla švárska deva, po návrate z Čiech až do svadby nadalej pracovala na rodičovskom hospodárstve a vo voľnom čase sa stretávala s priateľkami na páračkách a zábavách.

- V tom čase, - spomína, - som už poznala svojho budúceho manžela Ignáca Sýkora, ktorý býval nedaleko nás. Poznali sme sa prakticky už od detstva, chodili sme aj do jednej školy. Keďže naša známost sa časom prerodila v hlbší cit, rozhodli sme sa zobrať. Sobáš sme mali 13. augusta 1953 v kostole sv. Martina v Podvlku.

Mladomanželia prvé tri roky po svadbe bývali v starem dome po Máriiných starých rodičoch. Dom, v ktorom žijú dodnes, si vybudovali v roku 1956. Postupne sa im narodili tri dcéry: dvojčky Paulína a Zuzana (1954) a Žofia (1963), ktoré sa medzitým už osamostatnili a začali si svoje rodiny. Paulína (Ciešlarzová) s manželom Kazimírom a synom Lukášom býva v Bielsku-Biaľej. Zuzana (Moždžeňová) s manželom Tadeášom, ktorý vyrába šindle a dvomi deťmi (Petrom a Máriou) býva nedaleko rodičov, podobne ako najmladšia Žofia (Harkabuzová) s manželom Jánom a dvomi dcérmi (Žofiou a Magdalénou).

Hoci manželia Sýkorovci museli celý život t'ažko pracovať, nesťažujú sa. Aj keď časy ich mladosti neboli ľahké a radostné chvíle sa neraz striedali so smutnejšími, vždy sa snažili s optimizmom pozerať do budúcnosti.

- Hoci sa nám neraz žilo t'ažko, - hovoria zhodne, - nejako sme si poradili a už 50 rokov žijeme spolu v do-

Manželia Mária a Ignác Sýkorovci

POL STOROČIA SPOLU

brom i zlom. Naše dlhorocné spolužitie vd'ačíme hlavne Bohu, ale aj našej vzájomnej láske a tolerancii, bez ktorej sa úspešný manželský zväzok nedá budovať. Jeden druhému sme sa vždy snažili byť oporou. Hoci sme sa nedočkali syna, po ktorom sme obaja vrúcne túžili, naše dcérky sú nám veľkou oporou a radosťou nášho života. Teraz sa už tešíme nielen z piatich vnukov, ale aj z jedného pravnúčika, Jakubka Moždžeňa, ktorý prišiel na svet len nedávno.

Máriin manžel Ignác Sýkora sa narodil 6. apríla 1929 v Harkabuze v slovenskej roľníckej rodine. Jeho rodičia Ignác a Mária (rod. Mačkoviaková) Sýkorovci mali neveľké gázdovstvo, na ktorom spolu so svojimi štyrmi súrodenčami musel pomáhať už od malička.

- Sedem tried ľudovej školy, - hovorí, - som vychodil v rodnej obci v rokoch 1936 až 1944. Medzitým som spolu s najstaršou sestrou Paulínou a bratmi Jánom, Jozefom a Františkom musel pomáhať mame na hospodárstve. Náš otec, ktorý štyri roky strávil na frontoch 1. svetovej vojny, totiž po návrate domov dlho chorlavel a v roku 1939, keď som mal len 10 rokov, zomrel. Hoci nám nebolo ľahko, nejako sme si poradili.

Ked' Ignác vychodil ľudovú školu, nadalej pracoval na hospodárstve. Paulína sa medzitým vydala za Eugena Ziólku z Podsklia a v máji 1945 spolu s ním a 2-ročným synom Eugenom odišli na Slovensko. Neskôr sa usadili v Pravenci. Ignácov brat Ján, ktorý zomrel pred tromi rokmi, býval so svojou manželkou Janou a štyrmi deťmi v Harkabuze. Nežije už ani František, ktorého manželka Mária bola dlhé roky učiteľkou a riaditeľkou miestnej ZŠ. Ďalší brat Jozef s manželkou Žofiou a deťmi býva v rodnej obci, kde hospodári a súčasne vedie pliu.

- Na vojne, - pokračuje Ignác, - som pre mladý vek našťastie nebol. Ako 20-ročný som sa vybral za zárobkom do Československa. V rokoch 1949 až 1953 som pracoval

ako betonár v Ústí na Orave na výstavbe Oravskej priehrady. Ako už spomína manželka, po skončení 2. svetovej vojny sa nám na Orave žilo veľmi t'ažko. Neraz nás v dome prepadávali ozbrojené bandy, ktoré nám hrozili smrťou a rabovali čo sa len dalo. Nie div, že tunajší ľudia si v tom období vytvorili slovenskú milíciu, ktorá ich mala pred nimi chrániť. Ja som si po návrate z výstavby na Oravskej priehrade okrem hospodárenia privyrábal dlhé roky ako tesár. Spolu s mojím bratom Františkom, Vendelínom Siarkom a Floriánom Kondysom som si v 70. rokoch dokonca vytvoril menšiu pracovnú brigádu, s ktorou sme chodili stavat' bud' opravovať drevené domy. Pracovali sme nielen na Orave, ale aj v iných oblastiach Poľska, o.i. vo Varšave, Radomí či Otwocku. Túto robotu som zavíril v roku 1991, kedy som prešiel do invalidného dôchodku.

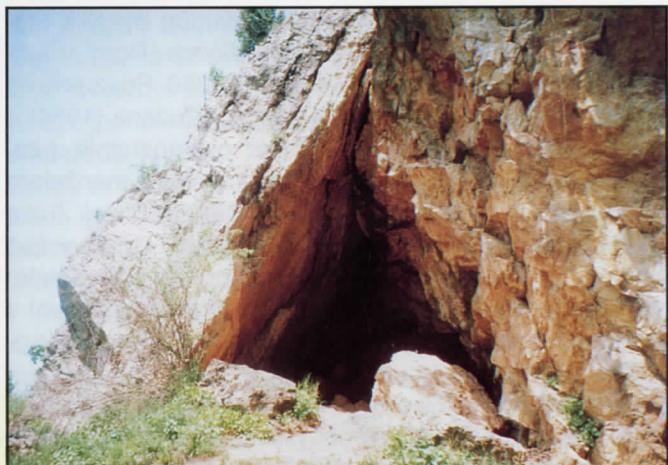
Ignác spolu s manželkou dobre hospodárali na svojom gázdovstve. Niekoľko rokov dokonca chovali až 6 kráv a 20 ošípaných. Tesársky kurz absolvoval v Krakove. Vo voľnom čase, ak ho niekedy vôbec mal, sa aktívne venoval rôznej spoločenskej a verejnoprospešnej činnosti. Dlhé roky bol členom Gminej rady v Rabe Wyżnej a vyše 40-rokov aj členom Dobrovoľného požiarneho zboru v Harkabuze. Okrem toho, ako mi povedal, je už vyše 20 rokov dopisovateľom Hlavného štatistického úradu vo Varšave, kde raz mesačne zasiela poľnohospodárske údaje, ktoré spisuje v hospodárstvach v Harkabuze a Bukovine-Sídlisku. Pochválil sa mi niekoľkými medailami a diplomami, ktoré dostal za svoju spoločenskú činnosť. Hoci by si už mohol oddychovať a tešiť sa z vnúčat a pravnúčika, snaží sa nadalej pomáhať na gázdovstve, ktoré už pred niekoľkými rokmi podelil medzi svoje dcéry. Často s manželkou chodieva do Rabče na návštěvu k jej sestre Emílii Kobylakovej.

Dodajme, že obaja manželia sa dlhé roky živo zaujímajú o krajanské dianie v obci, sú tiež vernými čitateľmi Života. Ako mi povedali, mrzí ich, že sa v obci nevyučuje slovenčina a že v posledných rokoch akosi stagnuje krajanská činnosť. Manželom Márii a Ignácom Sýkorovcom želáme do ďalších rokov pevné zdravie, duševnú pohodu a mnoho šťastných a radostných chvíľ v kruhu najbližších.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Pohľad na Oblazovú skalu

Vchod do druhej, vedľajšej jaskyne

ČO SKRÝVA OBLAZOVÁ SKALA?

Štátnej prírodnnej rezervácii Prielom Bialky v Novej Belej poznajú široko ďaleko. Jej súčasťou je aj Oblazová skala s pozoruhodnou jaskyňou, ktorá už viackrát bola predmetom skúmania archeológov.

V súvislosti s ňou sa medzi miestnym obyvateľstvom rozšírili rôzne legendy, podľa ktorých v minulosti v tejto skale bývali čarodejnice a neskôr sídlil Jánošík so svojou družinou atď. Je to pravda? Nuž, kto to vie. Možnože to hovorili len nahnevané mamy svojím neposedným deťom, aby ich postrašili.

Zato s istotou môžeme hovoriť o výsledkoch archeologických výskumov, ktoré v jaskyni robila Poľská akadémia vied. Tieto výskumy sa začali v roku 1985 a prerušili ich v roku 1995 vzhľa-

dom na bezpečnosť pracovníkov. Aby sa mohlo pokračovať vo vykopávkových práciach, musia byť najskôr zabezpečené skalné steny vo vnútri jaskyne, aby sa nezrútili na pracujúcich. Doterajšie archeologicko-vykopávkové práce viedol prof. Valde-Nowak, ktorý neustále vyzýva miestnu správu, aby zabezpečila priestor výskumov. Žiaľ, zatiaľ chýbajú na to peniaze. Je to problém, s ktorým sa boria všade.

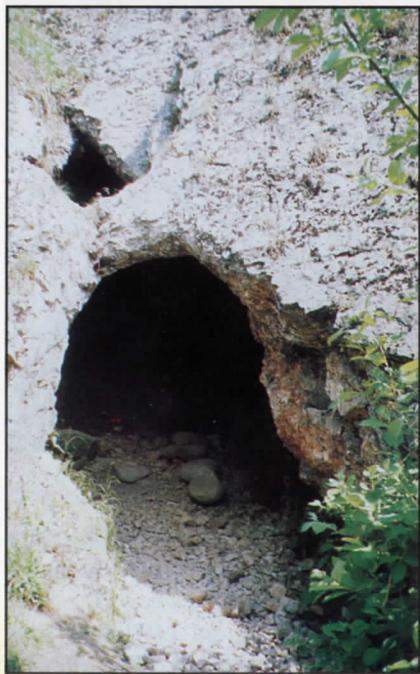
Vzácne nálezy

Podľa najskorších vedeckých hypotéz bolo v jaskyni nájdené lovecké stanovište. Avšak po dlhšom a dôkladnejšom skúmaní dospeli vedci k záveru, že ide o unikátny archeologický nález.

Nedaleko Oblazovej skaly sa zapadla zem

neandertáliskeho človeka a jeho predchodcu cromagnonského človeka. Zároveň konštatovali, že je to jediné miesto v Poľsku, kde boli nájdené pozostatky zvierat z obdobia posledného zladovatenia, medziiným: nosoročca, soba, jaskyňovej hyeny a ďalších. Najvýznamnejším náležom loveckého náradia je bumerang vyrobený z mamutieho kĺa, banícke náradie a hodnotné predmety každodenného úžitku. Ďalšie dlhotrvajúce laboratórne výskumy priniesli zaujímavé výsledky nielen pre našu, ale aj svetovú vedu verejnosť. Teda, podľa výskumníkov tisíce rokov pred našim letopočtom bola jaskyňa obradovým miestom paleolitických obyvateľov, ktorí na tom mieste odbavovali svoje obrady spojené s obetami a pochovávaním zomrelých. Aj keď veľmi pozorne preskúmali celú jaskyňu, nenašli v nej pozostatky ľudskej kostry. Avšak zaujímavé je to, že medzi špecificky uloženými predmetmi, používanými možno v každodennej živote, našli časti prstov. Podľa vedeckých hypotéz, na viacerých doteraz objavených nástenných maľbách vo svede sa často vyskytuje motív ľudskej dlane, vo viacerých prípadoch aj s chýbajúcimi časťami prstov. Najvýznamnejším miestom, kde objavili až 231 takýchto malieb, je Gargas. Vedci dodnes polemizujú o tom, či tieto dlane boli zmrzačené, či časti prstov boli obetou v obradoch alebo jednoducho dlaň bola ohnutá bud znamenala nejaký špeciálny znak pre vtedajších ľudí. Zatiaľ táto otázka nie je jednoznačne vysvetlená. Nálezisko v belianskej jaskyni je veľmi vzácne, aj keď sa tam nenašli žiadne nástenné maľby.

Hlavná jaskyňa, v ktorej sa robili vedecké výskumy

Zem sa zapadla

V tomto roku v máji sa vo vzdialosti 80 m od jaskyne v Oblazovej skale zapadla zem do hlbky asi 2,5 m. Existujú dohady, že pod prepadlinou existuje systém podzemných jaskynných chodieb. Všetko sú to domnenky, vyplývajúce čiastočne z predchádzajúcich výskumov. Bol si to pozrieť aj prof. Valde-Novak, ktorý viedol predchádzajúce archeologické práce a aj podľa neho nemožno vylúčiť takúto možnosť. Možno predpokladať, že Oblazová skala skrýva v sebe ešte viaceré zaujímavé informácie o minulosti, živote ľudí a ich zvykoch. Pravdepodobne aj okolie skaly môže skrývať informácie o minulosti tohto regiónu. Budeme sa môcť o tom presvedčiť, keď sa začne nový výskum.

Nebolo by od veci pouvažovať, ako zabezpečiť túto beliansku jaskyňu, aby mohla slúžiť budúcim pokoleniam. Napr. prof. Valde-Nowak navrhuje urobiť repliku jaskyne, v ktorej by boli kópie nájdených predmetov a sprístupniť celú expozíciu turistom. Bola by to iste veľká atrakcia pre návštěvníkov nášho regiónu. Návrhov je veľa, ale to, či sa niečo zrealizuje, je skôr otázkou financií.

Dúfajme, že skôr či neskôr sa ten problém vyrieší.

**Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ**

HORČIČNÉ ZRNKO ...

30. júna sa v Ludžmierzi uskutočnila pekná slávnosť, ktorej sa zúčastnilo mnoho mladých ľudí. Slovenskej mládež tam slávnostne odovzdali kríž Svetových dní mládeže. Je to veľmi dôležité znamenie, ktoré Ján Pavol II. zveril mladým z celého sveta na záver Jubilejného roku v r. 1984. Odvtedy tento kríž putuje po celom svete, bol už v mnohých krajinách na všetkých sviatidieloch. Na svojich ramenach ho mládež nesie do svojich farností, spoločenstiev, skupín. Na záver slávnosti biskup Milan Chautur, zodpovedný za mládež na Slovensku, povedal: - *Prijíname tento mimoriadny dar, a hocia za kríž nedákuje, jednako ho chceme vziať a niesť po našej krajine, aby pripomínal mladým o veľkej láske Ježiša Krista k ľuďom, vďaka ktorej sme boli spasení.* Delegácia poľskej mládeže s biskupom Henrykom Tomaszikom sa vybrať do Ružomberka, kde sa začala pút' tohto kríža po Slovensku. Snáď sa podarí v jednom z nasledujúcich čísel napísť niečo viac o tejto udalosti.

17.8.2003, 20. nedela v období cez rok, J 6, 51-58

Ježiš v dnešnom evanjeliu ohlasuje Chlieb života. Bude to nová obeta, už nie oviec, baranov a kôz, ale skutočne čistá obeta, ktorú nič nemôže pošpiniť ani zničiť. Táto nová obeta bude aj pokrmom, ktorý sa dá jest - je to Pánovo Telo a Krv. Bez nej neexistuje večný život. Niektory sa stáva, že sú katolíci, ktorí chodia do kostola, ale dlho neprijímajú Ježiša do svojho srdca. Akosi im nezáleží na tomto nádhernom pokrme. A zatiaľ keď počujeme dnešné evanjelium, zreteľne z neho vyplýva, že bez prijímania tohto pokrmu je cesta do večného života zavretá. Ktože z nás by nechcel žiť večne ...

24.8.2003, 21. nedela v období cez rok, J 6, 54, 60-69

Ježiš pokračuje vo svojom učení o Eucharistii. Niektorí už vtedy hovoria: *Je to ťažká reč ... a odchádzajú.* Takto je aj dnes. Mnohí ľudia nechápu, v

čom spočíva tajomstvo života s Bohom. Spočíva v tom, aby sme ho mali vo svojom srdci, spočíva vo vnútornom zjednotení s Pánom v modlitbe, v prijímaní jeho svätého pokrmu. Pre človeka, ktorý to robí, neexistuje nič nezrozumiteľné, príťažké a nedosiahnuteľné. Možno niekedy nechápe všetko, ale dôveruje. Viera to je dôvera, a keď niekto dôveruje, nikdy nepovie *je to ťažká reč.*

31.8.2003, 22. nedela v období cez rok, Mk 7, 1-8, 14-15, 21-23

Ako často sa jav opísaný v dnešnom evanjeliu opakuje v našich časoch. V kostole pekne spievame, modlíme sa, ale za dverami kostola si možno neraz zaslúžime na slová *tento ľud ma uctieva len perami.* Kde je naše srdce ... ? Treba si klášť otázku, či je naše srdce blízko Boha. Nemožno sa rozdrovíť ani podeliť. Slová modlitby sa musia zhodovať s tým, čo v sebe cítime, ináč budeme takí, ako tamtí farizej. Videl som dvoch susedov, hádali sa o kúsok poľnej cesty ... V nedelu obaja pristúpili k Sv. prijímaniu. Cez týždeň si veľa naubližovali. To nie je postoj kresťanskej pravdy o sebe. Pres Sv. prijímaním som videl, ako muž pobozkal manželku a povedal jej: - *Prepáč mi, drahá, za včera.* Aká pekná je to realizácia Kristovho učenia.

7.9.2003, 23. nedela v období cez rok, Mk 7, 31-37

Ježiš prejavuje svoju moc nad ľudskou chorobou. Otvára uši a rozvázuje jazyk človekovi, ktorý verí. Dôležitejšie od fyzických úst a uší sú duševné uši a ústa. Keď sú zavreté, človek prežíva tragédiu. Neraz mu nikto nemôže pomôcť. Často sme všetci takí hluchonemí, ako človek z dnešného evanjelia. On naďalej stretol Ježiša. Keby ho nestretoval, jeho život by bol naďalej strašný. Ježiša treba hľadať, aby sme ho našli. Mladý chlapec na vozíku každý deň prichádzal do chrámu. Ľudia sa ho pýtajú, prečo? Ved' Pán Boh nezmiení tvoju situáciu. On však odpovedá: - *Áno, viem, že musím zostať na vozíku, ale ja prichádzam k Nemmu, aby dal zmysel môjmu životu, lebo život človeka je hodnotný v každej situácii.*

Kňaz PAVOL KUBANI

80. VÝROČIE DOLNOZUBRICKÉHO ZBORU

Nazrieme dnes do histórie dobrovoľného požiarneho zboru v Dolnej Zubrici, ktorý v tomto roku oslavuje 80. výročie svojho založenia. O jeho činnosti mi porozprával bývalý predsedu zboru (1951-2001), dlhoročný richtár, predsedu urbárskeho spolku a člen MS SSP v obci Eugen Kulaviak (nar. 29. februára 1919), ako aj bývalý veliteľ a terajší predsedu požiarneho zboru Ján Kovalík.

Krátko z histórie

- Začiatky požiarstva v našej obci, - hovorí E. Kulaviak, - sú podobné ako v mnohých iných oravských obciach. Nás požiarny zbor bol založený v roku 1923, o čom svedčí nápis na starej pečiatke. Pri jeho vzniku stáli Eugen Adamčík, Ferdinand Pavlák, Vendelín Mastela, Emil Zaitz, Ján Vengrín a Ján a Ignác Kubákovci. Spočiatku požiare hasili ručne a poplach signalizovali trúbkou. Zbor tvorilo na počiatku asi 12 osôb, ktorí mali k dispozícii len vedrá, háky a silu vlastných rúk. Neskôr si za zozbierané, ale aj zarobené peniaze na obecných zábavách zadovážili prvú ručnú striekačku, hadice a iné požiarne náradie.

Ako sa dozvedáme z kroniky, prvým veliteľom dolnozubrického zboru bol krajan Eugen Adamčík a jeho zástupcom Ján Kovalík (1939-1950). Neskôr hasičom velil Eugen Kott (1950-1989), Ján Kovalík (1989-2001) a od roku 2001 Józef Mastela. Prvú ručnú striekačku (v

súčasnosti vystavenú na balkóne novej požiarnej zbrojnice), spolu so 7 pozlátenými prílbami a ďalšie požiarne náradie uskladňovali v drevenej šope. Možnosť postaviť novú zbrojnici sa stala reálna v roku 1939, teda krátko po návrate

Oravy k Slovensku, keď Zubričania dostali v Dolnom Kubíne pôžičku 15 tisíc korún a od Márie Vengrínovej (rod. Matelovej) a Rozálie Matelovej (rod. Sopkovej) získali aj 5-árový pozemok, mohli začať stavať. Vďaka pomoci občanov pri výstavbe sa už v roku 1941 mohli prestaňovať do novej, murovanej zbrojnice. V roku 1952 im pribudla prvá motorová striekačka zn. Leopoldia, ktorú dostali od Okresného veliteľstva požiarnych zborov v Novom Targu. Onedlho dostali ďalšiu.

Nová zbrojnice, automobil...

Stará požiarna zbrojnice sa s postupom času stávala nevyhovujúca, keďže sa v nej nezmestilo všetko náradie, nehovoriac o tom, že aj obci bola potrebná väčšia sála na verejnú schôdzu, zábavy a iné podujatia. Tak sa zrodil plán výstavby novej zbrojnice, do ktorej sa pustili v roku 1988.

Predsedu zboru J. Kovalík

Nová zbrojnice – pýcha zubrických požiarnikov

Veliteľ zboru J. Mastela

- Peniaze, - hovorí J. Kovalík, - sme získali predovšetkým od Gminného úradu v Jablonke a sčasti od obce. Napr. rolnícky krúžok nám dal 1400 kvádrov a miestny urbársky spolok 100 m³ dreva a pod. Keď k tomu prirátame elán a nadšenie mnohých občanov, najmä našich hasičov, ktorí sa aktívne zúčastňovali všetkých prác, nie div, že onedlho stáli základy, potom mury a strecha. Neskôr sa však práce spomalili, takže budovu zbrojnice sme odovzdali do užívania až po siedmich rokoch 10. júna 1995.

Požiarna zbrojnice je veľkou poschodou budovou s podkrovím a balkónom. Na prízemí sú dve veľké garáže, kde stojí cisternový požiarický automobil zn. Star, ktorý kúpili v roku 1994 vďaka finančným prostriedkom z jablonskej gminy a miestneho urbára. Na poschodí je o.i. kuchyňa, hygienické zariadenia, menšia zasadačka obvešaná diplomami a pohármami a dve veľké sály, kde sa konajú obecné schôdze, zábavy a svadby.

V zbrojnici je tiež samootváracia predajňa a našlo sa tu miesto aj pre klubovňu MS SSP.

Súčasnosť

- Nás zbor, - pokračuje J. Kovalík, - ktorého som predsedom od roku 2001, má v súčasnosti 31 dospelých požiarnikov. Veliteľom jednotky je Józef Mastela, ktorý pracuje ako šofér nákladného automobilu vo firme Chyžbet v Chyžnom. Tajomníkom je Czesław Wykręt, po-

Staršia mládežnícka skupina požiarnikov...

... a ich mladší kolegovia

kladníkom Jan Baľaš a vodičmi Ján Baľaš, Józef Mastela a Milan Kulawiak. Už niekoľko rokov si vychovávame aj svoj dorast. Máme dve mládežnícke skupiny, jednu 12-člennú (chlapci do 14 rokov) a jednu 8-člennú (mládenci 16-18-roční).

Dozvedel som sa, že tunajšia požiar na jednotka je na dnešné pomery pomerne dobre vybavená požiarnickým náradím. Má o.i. niekoľko výkonných motorových striekačiek, napr. Honda GX 240 8.0 a japonská kalová striekačka, ktorou môžu čerpať vodu s rôznymi nečistotami, napr. zo zaplavenej pivnič. Vo svojom vybavení majú okrem toho 5 pagerov, elektronických signalizačných zariadení, ktoré ich informujú o požiaroch a zvolávajú na akcie, 35 hadíc, 8 kompletov špeciálnych ochranných odevov a heliem, sekery, 16 kompletov bojových uniform a pod. Peniaze získavajú o.i. z prenajímania dvoch veľkých sál (na obecné zábavy a svadby), samoobslužnej predajne, z predaja kalendárov, z organizovania silvestrovských zábav a pod.

Dolnozubrickí požiari sa v zbrojnici stretávajú raz mesačne. Pred každým požiarnickým podujatím, napr. pred gminnou súťažou, usilovne trénujú. V tomto roku zasahovali pri štyroch požiaroch, z toho trikrát v Hornej Zubrici a 19. júna t.r. v Dolnej Zubrici, kde hasili stodolu. Okrem toho v marci t.r. odstraňovali následky veľkých dažďov, ktoré spôsobili značné škody v obci. Okrem bežných akcií sa dolnozubrickí hasiči každoročne zúčastňujú na gminnej súťaži požiarnických zborov v Jablonke, kde napr. v roku 2002 skončili na 2. mieste (za požiarknikmi z Jablonky) a ich mládežnické družstvo bolo tretie. Ich dobré

zaškolenie sa preveruje najmä počas bojových akcií, v ktorých prejavujú veľkú obetavosť. Dodajme, že bez nich si nemôžno predstaviť ani žiadnu väčšiu obecnú či cirkevnú slávnosť alebo podujatie, kde tvoria neoddeliteľnú súčasť miestneho koloritu.

Bude nové auto?

- Mohlo by sa zdať, - pokračuje J. Kovalík, - že s našimi požiarknikmi, ich dobrým zaškolením, ako aj vybavením zboru môžeme byť spokojní. V poslednom období však máme čoraz väčšie problémy s naším požiarnickým automobilom zn. Star, ktorý máme už 10 rokov. Kúpili sme ho už po generálnej oprave, teda používaný, takže po tolkých rokoch čoraz častejšie zlyháva. Snažíme sa teda získať nový automobil, v čom by nám mohol pomôcť Gminný úrad v Jablonke.

Na záver mi J. Kovalík povedal, že 2. februára t.r. sa v požiarnej zbrojnici konalo valné zhromaždenie Dobrovoľného požiarneho zboru, na ktorom predseda Vojvodského veliteľstva dobrovoľných požiarov v Krakove Kazimierz Dzielski odovzdal dlhorčnému členovi a bývalému predsedovi požiarneho zboru v Dolnej Zubrici Eugenovi Kulavia- kovi pochvalný list za jeho dlhorčnú cinnosť a zásluhy v prospech rozvoja zboru. Na tomto zhromaždení bola vysoce zhodnotená činnosť zboru a zvolený nový výbor.

S dolnozubrickými požiarknikmi som sa rozlúčil so želaním, aby ich „červený kohút“ a iné nešťastia radšej obchádzali. V ich činnosti im prajeme mnoho ďalších úspechov a dúfame, že sa čoskoro splní aj ich sen o novom výkonného požiarickom automobile.

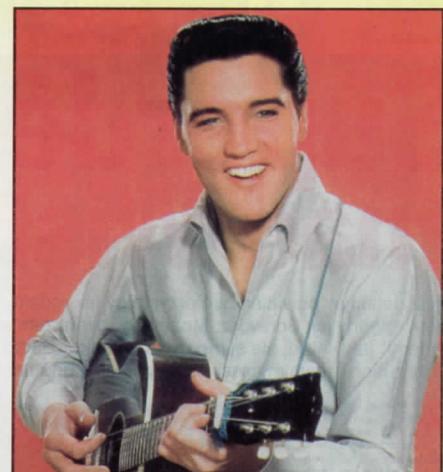
Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Naša fotohádanka

Naša snímka predstavuje známeho a populárneho amerického speváka, gitaristu a herca, ktorý, žiaľ, zomrel pred viac ako 25 rokmi. Iste ľahko uhádnete o koho ide, keď pripomienime, že ho volali kráľom rock and rollu. Napíšte nám jeho meno a priezvisko a pošlite do redakcie. Pre autorov správnych odpovedí vyžrebujujeme knižné odmeny.

* * *

V Živote č. 7/2003 sme uverejnili fotografiu herca Henryka Machalica. Knihy vyžrebovali: Margita Václavová z Čiernej Hory, Martin Bendik z Novej Belej a Mária Haberová z Nižných Lápš.

J. Čongva otvára zasadanie

A. Paszko (zľava), A. Bugajský a S. Bajaník sledujú rokovania

ZASADANIE ÚV A OV SSP NA ORAVE

Dňa 22. júna 2003 sa v klubovni OV SSP v Jablonke konalo plenárne zasadanie Ústredného výboru Spolku Slovákov v Poľsku a Obvodného výboru SSP na Orave, na ktorom sa popri členoch predsedníctva, ÚV SSP a OV SSP na Orave zúčastnili viacerí hostia: splnomocnenec malopoľského vojvodu pre otázky menších Artur Paszko, riaditeľ Krajanského múzea Matice slovenskej v Bratislave a hovorca MS Stanislav Bajaník, zástupkyňa Odboru kultúry Žilinského samosprávneho kraja Jana Bírová, riaditeľ Oravského osvetového strediska v Dolnom Kubíne Miroslav Žabenský a ďalší.

Rokovanie otvoril predseda Spolku Jozef Čongva, po ktorom generálny tajomník ÚV SSP Ludomír Molitoris prednesol správu o činnosti Spolku od XI. zjazdu SSP. Poukázal v nej na naše najdôležitejšie kultúrne podujatia vrátane X. Dňa slovenskej kultúry v Malopoľsku. Zmie-

nil sa tiež o niektorých našich problémoch spojených o.i. s obmedzením dotácie Ministerstva kultúry PR na krajanské podujatia a vydávanie Života, nedostatkom prostriedkov na dostavbu Domu slovenskej kultúry v Kacvíne a s vyslaním 160 krajanských detí do letných táborov na Slovensku. Pripomenal, že ÚV chce v budúcnosti organizovať takéto pobytu na Slovensku aj pre študentov jablonského lýcea, ktorí sa učia slovenský jazyk. Postažoval sa, že zástupcovia nášho Spolku neboli pozvaní na konzultáciu pred podpísaním zmluvy medzi Ministerstvami školstva SR a PR, poukázal na problémy s vysielaním krajanských študentov na štúdiá na Slovensku a so slovenskou omšou v Jablonke a na ďalšie otázky. J. Čongva pripomenal, že každý posledný utorok v mesiaci sa v Krakove z iniciatívy konzula SR Marka Lisánskeho koná slovenská sv. omša v kostole sv. Kríža.

V príhovore S. Bajaník poinformoval prítomných o prípravách celosvetového Snemu zástupcov krajanských organizácií, ktorý sa uskutoční v Martine v rámci 140. výročia založenia Matice slovenskej. Poukázal na problémy s plnením dohovoru o zahraničných Slovákoch a dodal, že Matica slovenská chce byť hovorcom nášho Spolku na Slovensku a presadzovať jeho oprávnené požiadavky.

V besede vystúpil aj A. Paszko, ktorý povedal o.i., že malopoľské vojvodstvo zatiaľ nemôže poskytnúť finančné prostriedky na našu činnosť, keďže tie, ktorými disponuje, sú určené najmä na charitatívnu pomoc. Dodal však, že sa snaží získať prostriedky na dostavbu Domu slovenskej kultúry v Kacvíne zo zdrojov Ministerstva vnútra PR a konštatoval, že právne postavenie národnostných menších v Poľsku nie je také zlé, ako sa na prvý pohľad zdá, aj keď sú ešte viaceré nezrovnalosti. Verí však, že mnohé problémy menších sa vyriešia o.i. pri-

J. Bírová (zľava), O. Žabenská,
M. Žabenský a ďalší počas zasadania

Oravskí krajania

jatím Európskej charty práv národnostných menšína a jazykov a schválením zákona o národnostných menšinách PR.

V ďalšej časti rokovania sa hovorilo o potrebe aktivizácií krajanskej činnosti na Orave. L. Molitoris o.i. konštatoval, že pre nedostatok finančných prostriedkov musel ÚV zrušiť niekoľko krajanských klubovní na Orave (zostalo šest). Zmienil sa tiež o plánoch ÚV SSP zviazaných s výstavbou Domu slovenskej kultúry v Jablonke a o problémoch s odbovovaním slovenskej sv. omše v Jablonke, v súvislosti s čím Spolok požiada o pomoc o.i. Slovenskú konferenciu biskupov.

Na niektoré problémy, s ktorými sa stretávajú krajania na Orave, nadviazali v besede o.i. František Harkabuz, Viktória Smrečáková a Štefan Karlák, ktorí požiadali vedenie Spolku o pomoc pri ich riešení, v tom najmä čo najrýchlejšie začatie výstavby Domu kultúry, kde by sa mohla rozvíjať spolková, krajanská a kultúrna činnosť. Šéfredaktor Života Ján Šternogov vyzval krajanov z MS SSP na Orave, aby sa obracali na metropolitnú kúriu o zavedenie slovenských sv. omší v ich farnostiach a J. Čongva pripomeneil čl. 18 Konkordátu, ktorý umožňuje organizovať bohoslužby v jazykoch národnostných menšína.

Účastníci zasadania sa zaobrali aj problematikou vyučovania slovenského jazyka na Spiši a Orave. V súčasnosti sa slovenčinu učí 350 žiakov. Dobrá situácia je o.i. na gymnáziu v Nižných Lapšoch, kde vďaka aktívite čestného predsedu SSP Jána Molitorisa pribudlo 30 žiakov, ako aj Čiernej Hore, Jurgove a Novej Belej, naopak isté problémy sú na gymnáziu v Krampachoch. Je však potešiteľné, že záujem krajanských detí a rodičov na Spiši o vyučovanie slovenského jazyka neklesá. Horšia situácia je na Orave, kde sa slovenský jazyk vyučuje len v jablonskom lýceu (35 žiakov) a gymnasium (5 žiakov).

Na záver zasadania vystúpil B. Knapčík, ktorý požadal vedenie Spolku o všestrannú pomoc oravským krajanom pre rozhýbanie ich činnosti a zároveň vyzval predsedov a výbory MS SSP, aby vyvinuli úsilie pre obnovenie vyučovania slovenského jazyka na oravských školách.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

J. Čongva, E. Molitoris a N. Repetowska počas otvorenia

PREZENTÁCIA KNIHY A. HYKISCHA

V rámci X. dní slovenskej kultúry sa uskutočnila 24. júna t. r. v Krakove prezentácia poľského prekladu knihy Antonia Hykischa *Milujte kráľovnú*, ktorú vydal Spolok Slovákov v Poľsku za finančnej podpory Literárneho informačného centra SLOLIA z Bratislavы.

Podujatie otvoril L. Molitoris, ktorý privítal prítomných, medzi ktorými boli o. i.: konzul SR v Krakove Marek Lisánsky, predseda SSP Jozef Čongva, členka predsedníctva ÚV Žofia Chalupková, predseda krakovskej MS SSP Jerzy M. Bożyk, herečka Nina Repetowska, redaktori Života a ďalší. Na začiatku prezentácie Nina Repetowská prečítala úryvok

Epilógu tejto knihy, ktorá nemohla vyjsť v období totality, keďže autor patril v tom čase medzi zakázaných a jeho diela sa vrátane prekladov nesmeli vydávať. Po prvýkrát sa kniha objavila až na Medzinárodnom knižnom veľtrhu vo Varšave, kde bol prítomný aj autor.

Anton Hykisch sa narodil 23. februára 1932 v Banskej Štiavnici v úradníckej rodine. Študoval na gymnáziu v Banskej Štiavnici. Ako 17-ročný študent bol začas uväznený pre vydávanie protikomunistických letákov a pokus o útek do západného Nemecka. Roku 1956 absolvoval Vysokú školu ekonomickú v Bratislave. Pracoval ako ekonóm v malých

Medzi účastníkmi prezentácie bol aj konzul SR M. Lisánsky

podnikoch. V rokoch 1962-1969 bol redaktorom literárnej redakcie Čs. rozhlasu v Bratislave. Pre politické postoje k udalostiam 1968-1969 bol prepustený a viac rokov nesmel publikovať. Pracoval v knižnici SAV a v Diele. V januári 1990 sa stal riaditeľom vydavateľstva Mladé letá. V rokoch 1990-1992 bol poslancom za KDH a predsedom parlamentného výboru pre vzdelanie, vedu, kultúru a šport. V rokoch 1993-1997 bol prvým slovenským veľvyslancom v Kanade.

Do literatúry vstúpil koncom päťdesiatych rokov, ako člen novej vlny mladej slovenskej prózy. Jeho prvý román o vysokoškolákoch *Krok do neznáma* (1959), dali zošrotovať. Oficiálne debutoval novelou *Sen vchádza do stanice* (1961) o ľudoch pri elektrifikácii železníc. Klúčovou knihou tohto obdobia je román *Námestie v Mähringu* (1965), sčasti autobiografický príbeh mladého inžiniera, ktorý sa po prvý raz dostáva na Západ. Po nútenej odmlke sa Hykisch prihlásil ďalšími knihami až v roku 1968. Za jeho najvýznamnejšie dielo sa považuje dvojzväzkový historický román *Čas majstrov* (1977). Ide o fiktívny životopis neskorogotického malíra Majstra M. S. z prelomu 15. a 16. storočia, ktorý tvoril v Banskej Štiavnici. Autor sa v ňom zaobráva vzťahom umelca a spoločnosti na pozadí baníckych nepokojov. Ukažuje aj európske súvislosti našich dejín. Bestsellerom sa stal ďalší historický román z epochy osvietenstva v 18. storočí *Milujte kráľovnú* (1984) o živote a dobe Márie Terézie a európskych

(Voltaire, Haydn, Mozart) a slovenských (A. F. Kollár, J. Pápanek) vzdelancom tejto doby. V dramatickom sledu sa v ňom striedajú scény z panovníckych dvorov, knižníc, dielní a bojisk. Román sprítomňuje obdobie hospodárskeho a kultúrneho rozkvetu v rokoch 1740-1780 v dôsledku jozefínskych a tereziánskych reforiem. Autor čerpá námet z dobových prameňov, z ktorých vykresluje základné dejové línie, konštruuje postavy a vkladá do nich večné otázky bytia či ľudských dejín. Kniha je akoby hľadaním miesta Slovenska a jeho ľudu v Rakúsko-uhorskej monarchii v historicky komplikovanom období.

Počas diskusie sa veľa hovorilo aj o období vlády Márie Terézie. Prof. Čongva vysvetloval o. i. také pojmy ako záloha spišských miest, urbár a pod. Vďaka tomu účastníci podujatia získali ucelenejší prehľad o Rakúsko-uhorskej monarchii za vlády Márie Terézie a Jozefa II. Účastníci hodnotili preklad knihy ako výborný. Zdôrazňovali, že prekladateľ (A. Czcibor-Piotrowski), musel vynaložiť veľké úsilie, aby kniha bola čo najpôsobivejšia aj v poľskom jazyku.

Na záver Nina Repetowská opäť prečítala krátke úryvok z prezentovanej knihy. Potom bol priestor na komornejšie diskusie pri poháriku dobrého slovenského vína. Každý z účastníkov došiel na pamiatku jeden výtlačok knihy.

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ
Foto: PETER KOLLÁRIK

Účastníci prezentácie počas koktailu

ZAMAGURSKÉ FOLKLÓRNE SLÁVNOSTI

V dňoch 13.-15. júna t. r. sa v prostredí prekrásnej pieninskej prírody konal 27. ročník Zamagurských folklórnych slávností v Červenom Kláštore, ktoré organizoval Prešovský samosprávny kraj, Podtatranské osvetové stredisko v Poprade, obec Červený Kláštor, mesto Spišská Stará Ves a náš Spolok za finančného príspevku programu *Pro Slovakia MK SR*.

Tento folklórny festival Zamaguria sa prvý raz konal pred 27. rokmi na školskom dvore v Spišských Hanušovciach. Vtedy ešte nikto netušil, že sa z neho vývinie taký veľkolepý festival zamagurského folklóru, ktorý presiahne aj hranice Slovenska a bude sa konať každý rok. Tento rok sa už po tretíkrát otváracia slávnosť festivalu uskutočnila na Nedeckom zámku, kde sa v komornom prostredí prezentoval slovenský folklór. Na nádvorí tohto starobylého zámku sa divákom predstavili: ľudová hudba folklórneho súboru *Maguranka* zo Spišskej Starej Vsi, kapela folklórneho

**Kapela FS Maguračik
z Kežmarku**

NEDECA-ZÁMOK - ČERVENÝ KLÁŠTOR - SPIŠSKÁ STARÁ VES

Stretnutie organizátorov na Nedeckom zámku

Spoločná snímka s Veselicou na nádvorí zámku

súboru Magurák z Kežmarku a nás súbor Veselica z Nedece. Oficiálneho otvorenia podujatia sa zúčastnili o. i. konzul SR v Krakove Marek Lisánsky, primátor Spišskej Starej Vsi Ing. Július Lojek, zástupkyňa riaditeľa Podtatranského osvetového strediska Daniela Rožárová, odborná pracovníčka POS Jarmila Sendecká, generálny tajomník ÚV SSP Ľudomír Molitoris, podpredseda SSP a šéfredaktor Života Ján Šternogá, riaditeľka nedeckej zámku Ewa Jaworowska-Mazur, nedecký kaplán Jozef Bednarcík, predseda OV SSP na Spiši František Mlynarčík a ďalší. V jednej zo zámocích komnát hostí privítala riaditeľka zámku a v mene organizátorov primátor Spišskej Starej Vsi Ing. Július Lojek. Slova sa ujal aj generálny tajomník SSP Ľudomír Molitoris, ktorý pri tejto príležitosti prezentoval poľský preklad knihy Antona Hykisha *Milujte kráľovnu*, vytlačenej v našej tlačiarni.

Podvečer sa v Kultúrnom dome v Spišskej Staré Vsi začal otvárací program festivalu, ktorý bol aj prehliadkou rómskych folklórnych súborov. Na druhý deň sa dejisko festivalu prenieslo do amfiteátra pod Tromi Korunami v Červenom Kláštore. Tam sa záujemci už od ranných hodín mohli pozrieť na prácu ľudových remeselníkov a neskôr sledovať hlavný program nazvaný Stretnutie pod Tromi Korunami - *Vitoče v Pjyninaf*. Divákom sa predstavili medziiným súbory Maguranka zo Spišskej Starej Vsi, Magurák z Kežmarku, detský súbor Flisoeck z Červeného Kláštora, súbor zo Ždiaru, Hryni z Nového Targu a folklórny súbor z Kacvína. Bolo to hudobné pásmo popretkávané zvykmi a tradíciami spojenými so svadbou. Večer sa na III. nádvorí kláštora začal nočný program pod názvom *Otvorte sa brány medzi národnmi*, v ktorom vystúpili domáce a zahraničné súbory

z Poľska, Maďarska a Čiech. Po nich nasledovala ľudová veselica a diskothéka pre všetkých záujemcov. Novinkou na festivale bola tzv. škola tanca, v rámci ktorej mohli návštěvníci Kultúrneho domu v Červenom Kláštore nielen obdivovať goralské tance, ale sa ich aj naučiť. Posledný, nedelňajší program sa začal sv. omšou na III. nádvorí kláštora. Neskôr v amfiteátri dostali priestor detské folklórne súbory, po ktorých nasledoval veľkolepý galaprogram domáčich a zahraničných folklórnych súborov. Festival zavŕšilo vystúpenie známych spevákov Petra Stašáka a Dušana Grúňa.

Organizátori hodnotili tohtoročný festival ako veľmi úspešný po každej stránke. Nám už len ostáva tešiť sa na ďalší festival v budúcom roku.

Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Vystúpenia sledujú krajania a návštěvníci zámku

FS z Kacvína tancuje v Červenom Kláštore

VOJNOVÉ OSUDY JOZefa TOMAŠKOVIČA

Hoci od vypuknutia druhej svetovej vojny uplynie onedlho už 65 rokov, stále sa vraciame k tejto tematike aj kvôli našim krajanom, priamym účastníkom tejto strašnej vojnovej kataklizmy, ktorí nechcú, aby sa zabudlo na ich boj, utrpenie a preliatu krv.

Ked' 21. júna 1941 nemecká armáda zaútočila na vtedajší Sovietsky zväz, spolu s ňou – či sa im to páčilo alebo nie – museli na východ postupovať aj jednotky Slovenskej armády, do ktorých boli začlenení i viacerí vojaci zo severného Spiša a hornej Oravy. Z našej obce Fridman na východnom fronte bojovalo 30 mužov (ročníky 1919-1923), z ktorých štyria zahynuli a mnohí boli ranení. Do dnešného dňa žijú ešte traja, medzi nimi aj Jozef Tomašovič.

Do základnej vojenskej služby v Slovenskej armáde ho povolali 1. októbra 1941, kedy spolu s ďalšími 11 Fridmančanmi narukoval do Liptovského Mikuláša. Zaradili ho do pešieho pluku, v ktorom prešiel niekoľkomesačné tvrdé zaškolenie ako guľometník. Po skončení zaškolenia, plný obáv a neistoty, musel čakať, kedy ho odvelia na východný front. Obavy boli opodstatnené, veď už r. 1939, ako prvý v rodine, narukoval do Poľskej armády jeho starší brat Ján Tomašovič, ktorý sa zúčastnil obrannej septembrovej kampane a zahynul kdesi na Volynsku. O svojich vojnových osudoch mi Jozef Tomašovič porozprával tento príbeh.

Zajatci s J. Tomašovičom a A. Pisarcíkom krátko po oslobodení tábora

- Kdesi koncom júla 1942 náš pluk dostal rozkaz vyraziť na front. Po niekoľkodňových prípravách nás s plnou výzbrojom naložili do vojenského vlaku, ktorý sa pohol na východ. Šli sme dlho akousi okružnou cestou, až sme sa konečne ocitli na južnej Ukrajine. Vyložili nás v oblasti Dnepropetrovska, kde sme zaujali obranné postavenie. Tu, pri obrane pred útokmi Červenej armády, som prežil svoj bojový krst. Po niekoľkých týždňoch sme opäť postupovali ďalej, až sme sa zastavili pri obci Askanija Nova nedaleko Rostova. Tu sme strávili niekoľko mesiacov, počas ktorých došlo k viacerym presunom našej jednotky v sývislosti s protiútokmi Červenej armády. 30. októbra 1942 sa naša jednotka ocitla v obklúčení. Nepomohol žiadny odpor, takže onedlho nás odzbrojili a tak sme sa dostali do sovietskeho zajatia. Po krátkodobom sústreďení, aj so zajatcami z iných bojísk, nás napokon naložili do nákladného vlaku a vyziezli do hĺbky ZSSR za rieku Kučaň, kde nás zavreli v zajateckomtábore.

Musím povedať, že v tábore sme mali dosť znesiteľné podmienky, navyše miestne obyvateľstvo nebolo voči nám naladené nepriateľsky, ba občas nám aj dalo nejaké potraviny. Ked' sme teda v tábore boli už dlhší čas, dozvedeli sme sa, že Ludvík Sloboda, neskorší generál, organizuje československé vojsko, ktoré bude po boku Červenej armády bojovať s Nemcami.

mi. Prihlásili sme sa aj my a onedlho sme dostali celkom nový výstroj. Potom nás previezli do oblasti Proskurova, kde nás podrobili tvrdému niekoľkotýždňovému zaškoleniu, v tom aj parašutistickému. Takto som sa stal príslušníkom jednotky, ktorá dostala názov Druhá československá paradesantná brigáda v ZSSR.

Ked' vypuklo Slovenské národné povstanie, premiestnili nás bližšie k polským hraniciam, kde sme čakali na prelet na Slovensko. Raz neskoro večer sme dostali signál k štartu. Nákladnými automobilmi sme sa dostali na polné letisko, kde nás naložili do lietadiel, ktoré nás prepravili na Slovensko. Tak sme sa ocitli na letisku Tri duby nedaleko Zvolena. Krátko po prílete sme boli nasadení do bojov. Naša jednotka zaujala obranné postavenie v oblasti Krupiny, kde dlhý čas odrážala útoky nemeckých vojsk. Kedže nemecké jednotky mali nad nami početnú prevahu, museli sme sa viackrát premiestňovať a zaujímať nové obranné postavenia. Počas týchto bojov veľa mojich kolegov zahynulo, buď bolo ranených. Medzi tými, čo padli na Slovensku, bol aj náš krajan z Fridmana Jozef Pavlík.

Ked' nemecký nápor zosilnel, museli vojaci ustúpiť hlboko do hôr a prešli na partizánsky spôsob boja. Niektorí z našich, ako napr. Vendelín Brinčka a Štefan Čajka z Fridmana, bojovali takto až do oslobodenia. Jozef Tomašovič, žiaľ, nemal toľko šťastia. Kdesi v polovici októbra jeho jednotku Nemci obklúčili a aj napriek tvrdému odporu väčšinu vojakov vzali do zajatia, v ktorom zotrval 9 mesiacov, prakticky do konca vojny. Najprv ich prepravili nedaleko Berlína a nakoniec zavreli v lágri Wenzendorf. Jozef tam pracoval spočiatku pri oprave letiska. Ako mi hovoril, práca v tábore bola veľmi ťažká a strava mizerná. Neraz sa stávalo, že počas návratu z práce do tábora zajatci odbehúvali na pricestné zemiačiská a holými rukami vyhľadávali zmrznuté zemiaky, za čo viacerí zaplatili smrťou. Zajatci bývali v nevykurovaných barákach, takže mnohí jednoducho zamrzli buď umreli z vysilenia a hladu. V poslednom období vojny ich často znepokojovali nálety spojenec kých lietadiel, ktoré bombardovali letisko, takže museli často prerušovať prácu a kryť sa v lese. Bolo to znamenie, že sa blíži vytúžené oslobodenie.

Raz, po niekoľkých týždňoch života v tábore, J. Tomaškovič stretol počas spoločného nástupu svojho rodáka z Fridmana Alojza Pisarčíka, ktorý bol zadený do práce pri vyrubávaní stromov v okolitých lesoch. Veľmi sa potešil, že stretol bratskú dušu, preto požiadal vedenie tábora, aby mohol s ním pracovať v lese, na čo dostal súhlas. Hodno poznamenať, že vojnové osudy J. Pisarčíka boli ešte dramatickejšie. Totiž ešte pred vyplutím vojny ho povolali do Poľskej armády, s ktorou sa v roku 1939 zúčastnil obranných bojov na rôznych miestach až po východné hranice Poľska, kde sa do-

stal do nemeckého zajatia. Po niekoľkých týždňoch sa mu však podarilo ujsť a vrátiť sa na severný Spiš, ktorý sa medzitým opäťovne stal súčasťou Slovenska. Ani tu sa však vojne nevyhol. Opäť ho povolali, ako záložníka - tentoraz do Slovenskej armády, s ktorou sa zúčastnil Slovenského národného povstania, kde sa zase, po niekoľkotýždňových bojoch v horách, dostal do nemeckého zajatia. Jeho cesta do tábora bola podobná ako J. Tomaškoviča.

Tábor vo Wenzendorfe osloboďili anglické vojská tesne pred koncom vojny. Po niekoľkotýždňovej karanténe An-

gličania prepravili našich zajatcov do Plzne v Čechách, odkiaľ sa vlakom dostali na Slovensko. Koncom júla 1945 sa J. Tomaškovič konečne vrátil domov, kde začal súčasť chorlavejúcich, ale živých rodicov, no a upadajúce hospodárstvo. O dva roky, keď sa zotavil, si založil rodinu a s manželkou Alžbetou prežil spolu už 56 rokov. Dnes im starobu rozveselujú vnuci a pravnuci, ktorí dedo často rozprávajú o svojich vojnových zážitkoch. Dodajme ešte, že A. Pisarčík sa po vojnových a zájateckých útrapách nikdy plne nezotavil a zomrel v pomerne mladom veku.

JÁN BRINČKA

KRÁTKO Z ORAVY

V auguste (10. 8.) sa 75 rokov dožil krajan Ján Bugajský z Jablonky a 13. 8. Ján Paldia z Podvlnka. Našim jubilantom srdečne blahoželáme a prajeme veľa zdravia, šťastia a spokojnosti v ďalšom živote.

* * *

Bociany v Malej Lipnici (na snímke) už vyviedli svoje mladé, naučili ich liefať a teraz spoločne veselým klepotom oznamujú svoju prítomnosť v tejto obci.

* * *

29. júna sa v amfiteátri pri moteli Chyžbet v Chyžnom uskutočnila rekreačno-rodná veselica „Prázdniny na Orave.“ K dobrej nálade návštěvníkov prihávali: dychovka z Jablonky, kapela súboru Rombaň z Chyžného, skupiny FENIKS, DE VILLS, ALL 41 a slovenská kapela ANONYM. Organizátori podujatia a motel Chyžbet nezabudli ani na najmenších divákov, pre ktorých pripravili veselý hudobno-zábavný program „Peter Pan a Elfovia.“

* * *

V letných mesiacoch organizovali na Oravskom zámku pre turistov rôzne at-

raktívne podujatia, z ktorých najväčšej obľube návštěvníkov sa tešili o.i. nočné prehliadky zámku, spojené s ukázkami rytierskeho šermu.

* * *

Obyvatelia hornej Oravy, ktorí vlastnia pozemok na území Slovenskej republiky, musia túto skutočnosť ohlásiť na svojom gminnom úrade. Ak tak neurobia čím skôr, v roku 2005 prejde ich majetok do vlastníctva slovenského štátu.

* * *

Počas prázdnin sa mnohé deti bez dozoru často hrajú a bicyklujú na cestách (na snímke) a zabúdajú na svoju bezpečnosť. Rodičia by mali na svoje ratolesti dávať väčší pozor!

* * *

Vo viacerých oravských obciach sa nachádza množstvo sakrálnych pamiatok, napr. sošiek, krížov, kaplniek, či božích múk. Jednou z nich je pekne udržiavaná kaplnka Panny Márie (na snímke) v Kyčorách.

* * *

Po vlaňajších komunálnych voľbách dostávala väčšina nových predstaviteľov miestnych samospráv (vojtovia) také isté výplaty, ako ich predchodec. Výnimkou bola Jablonka, kde gminná rada novému vojtovi zvýšila plat o okolo 2 500 Zl. Aké sú zárobky oravských vojtov teraz? V Jablonke (Julian Stopka) - 8 472 Zl (5 857 ZL netto), v Czarnom Dunajci (Józef Babicz) - 8290 ZL (5 470 netto), vo Veľkej Lipnici (Mariusz Murzyniak) - 5 492 ZL (3 680 zł netto) a v Rabe Wyżnej (Edward Siarka) - 6 799 ZL (4 495 Zl netto).

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

E. Molitoris otvára Dni

Moderátori V. Surmová a J. Lorenc

Spievajúcej Veselici z Nedece prihráva M. Kvasnovský

Nás Spolok každý rok organizuje viaceré kultúrne podujatia a jedným z nich sú aj Dni slovenskej kultúry na Spiši a Orave, ktoré sa tento rok konali už po desiatykrát. Popri našom Spolku sa na nich podieľalo aj Oravské osvetové stredisko z Dolného Kubína a Podtatranské osvetové stredisko z Popradu. Podujatie sa uskutočnilo za finančnej podpory Ministerstva kultúry PR, ako aj programu *Pro Slovakia*.

VYŠNÉ LAPŠE

Bohatý program Dní slovenskej kultúry otvorilo v tomto roku divadielko *Ondrejko* z Podvlnka, ktoré už 8. júna uviedlo vo Vyšných Lapšoch veselohru *Potopa sveta* od českého autora Václava Klicperu. Je to hra plná humoru, v ktorej sa dedinský gazda stáva objektom záujmu dvoch žien reprezentujúcich vidiecku inteligenciu - učiteľky a notárky. Gazdovi sa páči, že takéto vzdelané ženy prejavujú oňho záujem, ale na prekážke je gazdiná Veronika, ktorá sa celý čas moce po dome, takže sa gazda nemôže s nimi pokojne stretávať. Nakoniec učiteľka vymyslela prefíkaný plán, ktorý mal pomôcť odstrániť gazdinu aspoň na týždeň z domu a uľahčiť im schôdzky. Poprosila totiž správcu, aby v nedele vyhlásil, že nasledujúci týždeň príde na obec veľká potopa, čo dedinčanov veľmi vyfakalo a vyvolalo v dedine zmätok. Všetci rozmyšľali, ako sa pred potopou zachrániť, v súvislosti s čím došlo k mnohým zábavným peripetiám. Nakoniec sa všetko prezradiilo a celý príbeh sa skončil šťastne. Gazda s gazdinou sa pome-

rili a žili ďalej spolu. Je to typická veselohra založená na irónii a ľudskej naivite. Hra sa veľmi páčila. Za najsmiešnejšie scény diváci odmenili vystupujúcich vrelým potleskom. Po divadelku prišli na javisko lipnické a podvlčianske speváčky zo súboru *Kumoratky* a zaspievali zopár pesničiek, ktoré si mohli diváci zanôtiť spolu s nimi. Potom vrelými ováciami sa diváci rozlúčili s vystupujúcimi a vo veselej náladе sa rozchádzali domov.

S tou istou divadelnou hrou sa divadelko Ondrejko predstavilo 29. júna aj jurgovskému publiku, kde zožalo taktiež veľký úspech. Nebolo by od veci, keby sa Podvlčania ukázali aj v iných miestnych skupinách.

KREMPACHY

Dni slovenskej kultúry pokračovali 15. júna prezentáciou spišského a slovenského folklóru v krempašskom amfiteátri. Prišli si ju pozrieť stovky divákov, medzi ktorými boli o. i. podpredsedovia ÚV SSP Dominik Surma a Ján Šternoga, generálny tajomník ÚV SSP Ludomír Molitoris, predseda OV SSP na Spiši František Mlynarčík, riaditeľ gymnázia v Krempachoch Jan Szenderewicz, riaditeľka ZŠ v Krempachoch Lucia Kamoňová, čestný predseda SSP Ján Molitoris, čestný predseda OV SSP na Spiši František Kurnát, miestny farár Jacek Wieczorek a kaplán Jan Wróbel, richtár Krempáčov Ján Kalata, predseda MS SSP v Krempachoch Ján Petrášek a ďalší. Prehliadku moderovali Veronika Surmová a Jozef Lorenc.

Vystupuje súbor Spiš z Novej Belej

Divadielko Ondrejko z Podvlnka na vyšnolapšanskej scéne

Tancuje folklórny súbor Šuňava

Podujatie otvoril generálny tajomník ÚV SSP L. Molitoris, ktorý v krátkosti oboznámil obecenstvo s činnosťou ÚV SSP. Ako prvá sa divákom predstavila nedecká Veselica s pásmom slovenských piesní, ktorej prihľával Mirko Kvasnovský. Súbor Veselica, ktorý viedie Žofia Bogačíková, existuje formálne len od roku 1972, ale pod iným názvom vystupoval už v 50. rokoch. Chodí takmer na všetky krajanské podujatia, zúčastňuje sa rôznych festivalov a kultúrnych podujatí doma a v zahraničí. Viackrát vystupoval na Folklórnych slávnostach v Detve a Zámagurských folklórnych slávnostach. Po Nedečanoch javisko patrilo domácomu súboru Zelený javor, ktorý túžobne očakávali najmä miestni obyvatelia. Vedúcou súboru je Mária Vněkárová. Súbor tentokrát pripravil pôsobivé pásmo spišských piesní a tancov.

Naše podujatia vždy spestria súbory zo Slovenska. Tento rok to boli Goralik z Kežmarku a Šuňava zo Šuňavy. Súbor Goralik sa už viackrát predstavoval nášmu publiku. Viedie ho od začiatku, teda už 12 rokov Terézia Klempárová. Je to detský súbor, v ktorom tancujú 5- až 15-ročné deti a prihľáva im mladšia a staršia hudba. V Krempachoch predviedol pásmo spišských a gorských piesní a tancov, v tom Uhádni nevestu, Primáš nás, co to máš ... Folklórna skupina Šuňava má svoje začiatky už v päťdesiatych rokoch minulého storočia. Svojím pôsobením sa snaží zachovať ľudové zvyky, ktoré prostredníctvom spevu a tanca odovzdáva mladým generáciám. Členmi súboru sú mladší, ale aj starší tanecníci, ktorí sa živo zaujímajú o ľudovú kultúru. Okrem miestnych podujatí Šuňava vystupovala na mnohých

Hrá kapela súboru Šuňava

Diváci so záujmom sledujú vystúpenia

festivaloch, prehliadkach a súťažach v rámci okresu, kraja, ale aj Slovenska. Okrem Krempách Šuňavčania tancovali a spievali aj v Červenom Kláštore, vo Východnej a Detve. Dvakrát reprezentovali Slovensko na európskom festivale v Rakúsku, zúčastnili sa tiež na Dňoch slovenskej kultúry v Poľsku v roku 2000. Pravidelne sa zúčastňujú súťaže Nositelia tradícií, kde získali nejedno ocenenie. Vedúcim súboru je Michal Zajac. V Krempachoch predviedli pásmo piesní a tancov z podtatranskej obce Šuňava. Publiku sa vystúpenia našich hostí veľmi páčili, čo vyjadrili búrlivým potleskom. Je už tradičiou, že takmer každé krajanské podujatie obohacuje svojím programom súbor Spiš z Novej Belej pod vedením Jozefa Majerčáka. Tentoraz očaril publikum pásmom slovenských a spišských piesní a tancov. Súbor v tomto roku oslaví krásne, 55. jubileum svojej činnosti, k čomu mu srdečne blahoželáme. Za tých päťdesiatpäť rokov sa v súbore vystriedali stovky mladých Belianov. Členstvo v súbore často prechádzalo z otca na syna a z matky na dcéru. Na záver podujatia prišla zahrať divákom krempašská dychovka, ktorej pochody a slovenské ľudové melódie zneli široko ďaleko. Diváci boli milo prekvapení a odmenili hudbu vrelym potleskom. Poznamenajme ešte, že diváci a účinkujúci si počas podujatia mohli kúpiť publikácie vydané našim Spolkom.

Všetko, čo je pekné, sa rýchlo končí a tak aj Dni slovenskej kultúry v Krempachoch sa skončili. Ostáva nám len dúfať, že sa stretneme opäť o rok.

Text a foto: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Na scéne súbor Goralik z Kežmarku

J. Čongva a E. Molitoris
otvárajú Dni

Príhovor S. Bajaníka

Hrá detská Ľudová hudba Studženka z Rabčíc

JABLONKA

Ďalšia časť X. dní slovenskej kultúry sa konala 22. júna t.r. v Jablonke. Začala sa ako obvykle účast'ou krajanov a hostí na slovenskej sv. omši v miestnom kostole Premenenia Pána, ktorú celebroval kňaz Adam Uniwersał. Po omši sa v krajanskej klubovni konalo 2. plenárne zasadanie ÚV a OV SSP na Orave (pišeme o tom na str. 12-13). Po obede sa členovia ÚV a hostia pobrali k dejisku podujatia, futbalovému ihrisku za rieku, kde sa už schádzali diváci a členovia súborov. Medzi host'ami boli: riaditeľ Krajanského múzea Matice slovenskej v Bratislave a hovorca MS Stanislav Bajaník, splnomocnenec malopoľského vojvodu pre otázky menší Artur Paszko, zástupkyňa Odboru kultúry Žilinského samosprávneho kraja Jana Bírová, riaditeľ Oravského osvetového strediska v Dolnom Kubíne Miroslav Žabenský, metodička OOS v Dolnom Kubíne Oľga Žabenská, predsedca ÚV SSP a generálny tajomník Spolku Jozef Čongva a Ľudomír Molitoris, podpredseda SSP a šéfredaktor Života Ján Špernoga, jablonský vojt s manželkou, riaditeľkou lýcea Julian a Aniela Stopkovci, riaditeľ Oravského strediska kultúry a športu v Jablonke Piotr Męderak, jablonskí kňazi Stanisław Górecki a Robert Bukała, predsedovia OV SSP na Orave a Spiši Genovéva Prilinská a František Mlynarčík,

predsedovia MS SSP na Orave, absolventi slovenského lýcea v Jablonke a ďalší. Podujatie moderovala sekretárka ÚV SSP a študentka JU v Krakove Beáta Szczepańska.

Zhromaždených privítal generálny tajomník ÚV SSP L. Molitoris, ktorý o.i. pripomeral, že v Jablonke sa už po desiatykrát stretávame na prezentácii tradičnej i súčasnej slovenskej kultúry, tancov a piesní v podaní krajanov z Oravy a Spiša, ako aj súborov zo Slovenska. Zároveň prezentoval knihu Antona Hykischa - Miluje kráľovnú, ktorú vydal nás Spolok v poľskom preklade a pozdravil prvých absolventov jablonského lýcea, ktorí sa v Jablonke mohli stretnúť práve pri príležitosti Dní. Prehovoril aj predseda SSP J. Čongva, ktorý o.i. pripomeral povinnosť SSP pri propagovaní slovenskej kultúry a spomenul mená dvoch významných oravských rodákov zo Zákamenného - spišského sídelného biskupa Jána Vojtašáka a akademika Milana Čiča, ako aj postavu legendárneho slovenského zbojníka Juraja Jánošíka (1713), v súvislosti s 290. výročím jeho úmrtia, ktorých osobnosti spájajú slovenský a poľský národ. S. Bajaník vo svojom príhovore o.i. pripomeral myšlienku rímskeho cisára o priateľstve medzi ľuďmi a vyjadril uznanie nášmu Spolku za mnohé kultúrno-spoločenské aktivity, ktoré vyvíja napriek mnohým problémom a ďažnostiam. Organizátorov a divákov napokon pozdravila J. Bírová a kňaz S. Górecki, ktorý o.i. hovoril o ľud-

Kapela L. Mlynarczyka z Kyčor

Oravskí diváci sledujú program

Tanečná skupina Muchotrávka zo Zákamenného

Detský FS Kumoratki z Malej Lipnice a Podvlka

ských hodnotách a o tom, že oba naše národy spája viera a kultúra, pripomienul tiež nádej i obavy spojené so vstupom Poľska do EÚ, kde, ako konštatoval, bude nadálej potrebné udržiavať svoje národné tradície a kultúru. V závere požiadal Spolok o vydanie poľsko-slovenského slovníka.

Prehliadka spevov a tancov

Ako prvá sa na scéne predstavila divákom Detská ľudová hudba Studženka z Rabčíc, ktorá zahrala goralské melódie a piesne zo svojho regiónu. Súbor účinkuje už tretí rok pri DFS Kašunka z Rabčíc a vedie ho Valéria Baláková. Hostí zo Slovenska vystriedala 11-ročná Marcela Pavláková z Hornej Zubrince, ktorá zarecitovala báseň Ľudmily Podjavorinskej *Kmotry*. Po nej nasledovalo vystúpenie folklórneho súboru *Kamenčan* zo Zákamenného, ktorý účinkuje už 28 rokov a jabolanským divákom sa predstavil pestrým pásmom goralských piesní a tancov nielen zo Zákamenného, ale aj z iných regiónov Slovenska. Slovenský ľudový folklór vystriedalo na javisku vystúpenie tanečnej skupiny *Muchotrávka* zo Zákamenného. Tento 13-členný kolektív dievčat, ktorý pôsobí od roku 2000 pod vedením Evy Zmorayovej, tancuje country tance a jeho členky vystupujú aj ako mažoretky. Dievčatá sa so svojím programom zúčastňujú na rôznych akciach a podujatiach

nielen v rámci obce a okresu, ale aj na celoslovenskej prehliadke súborov v country tancoch, kde v roku 2001 a 2002 získali prvé miesto. Poznajú ich aj naši krajania, keďže vlni vystupovali na prehliadke krajanských dychoviek vo Fridmane. Tentoraz sa jabolanským divákom predstavili choreografiou country tanca *Joe na divokom západe*, s ktorým v tomto roku získali 3. miesto na celoslovenskej súťaži.

Len čo doznelo contry, zmenil sa hudobný žánier. Na scéne sa totiž objavila kapela *Ludvika Mlynarczyka* z Kyčor. Jej vedúci predstavil hudobníkov, dodal zopár žartovných slov a ukázal, že vie hrať nielen na husliach, ale aj na lístku, počom so svojou kapelou predviedol cyklus oravských a lipnických melódii, napr. *Nuty, noje nuty*, *A ja som z Oravy debnár*, ktoré si spolu s ním zanotili aj diváci. Po hudobníkoch z Kyčor patrila scéna mládežnickému folklórному súboru *Kumoratki* z Malej Lipnice a Podvlka, ktorý účinkuje len jeden rok a vedie ho krajančica Kristína Gribáčová z Podvlka. Lipnická mládež zaspievala niekoľko oravských a slovenských ľudových pesničiek, ba dokonca zatancovala. Veľký aplauz divákov si vyslúžil aj harmonikár Tadeáš Gribáč a jeho brat, sólista Arek Gribáč z Podvlka. Mládež z Lipnice potom na javisku vystriedala známy folklórny súbor *Spiš* z Novej Belej, ktorý je už dlhé

DOKONČENIE NA STR. 24

Tancuje FS Spiš z Novej Belej

Kapelník J. Páleník z Podvlka preberá diplom

Harry musí zomrieť, uist'ovala sa v duchu Mona Roppová, keď nakúpila niekoľko drobnosti a vracala sa k prenajatému autu.

Držiac volant pomaly prišla až pred dvojgaráž manželov Barnhiltovcov. Sally, jej priateľka z detstva, sa vydala za bohatého Hughu Barnhulta ... A teraz sú na dovolenke v Európe ...

Sally jej dala pred odchodom kľúče od domu a poprosila ju, aby zavše vyvetrala.

Mona Roppová zaparkovala. Ďalej sa vybrala pešo na bulvár, chvíľu kráčala a potom zastavila taxík.

O dvadsať mi-nút bola opäť v centre mesta a rýchlo prešla k vlastnému autu, stojacemu pri chodníku.

Všetko išlo podľa plánu ...

Tvári ruky sa jej potili od vzrušenia. Utrela sa do plaviek, ktoré ležali na sedadle a odišla k domu, v ktorom už šestnásť rokov žila s Harrym Roppon. V ďalšom súžití však nemienila pokračovať. Plán si premyslela veľmi dobre ...

Ich susedia boli manželia Fairchildovci. To odpoludne pracovala Betty Fairchildová v záhrade. Keď začula prichádzať Monino malé auto, prerušila prácu a narovnala sa. Mona sa pri pozdrave prinútila do milého úsmevu.

- Bola si sa kúpat? - oslovia ju susedka.

Mona jej zakývala plavkami.

Takže teraz už má jedného svedka, že sa v to páliace odpoludne bola kúpat'.

Zašla do kuchyne, vzala z priečinka veľké kladivo, vyzula si topánky a po prstoch vošla do spálne. Za dverami kúpeľne hučala voda. Mona vstúpila dnu. Harry sedel vo vani chrbotom k nej. Kladivom ho tresla po hlave. Nahol sa dopredu a bez vydania hláska padol hlavou do vody. Chvíľu počkala, potom ho vytiahla z vane, prevalila na koberec a položila naňho šaty. Z vrecka nohavíc vytiahla peňaženku. Vyprázdnila ju a strčila späť. Harryho, zabaleného do koberca, potom odťahla do garáže, kde ho horko-tažko naložila do kufra kabrioleta. Zašla do

Barnhiltovej dvojgaráže, kde mŕtveho aj so šatami preložila do prenajatej limuzíny. Potom z nej premiestnila do svojho kabrioletu popoludňajšie nákupy.

Asi hodinu sa túlala v meste, nerovne a bezciele chodila po uliciach a dívala sa do výkladov. Vošla aj do kaviarne, kde sa mala stretnúť s priateľkou Patriciou Dodsonovou, ale tá neprišla. Potom sa Mona vrátila k autu po tašku s nákupmi a išla do kina. Nákup však nechala ležať pri okienku pokladnice a sadla si na miesto v poslednom rade. Po chvíľi sa otvorili

by mi chýbal, aby sa mi tu stala nejaká porucha.

Až na riadnej ceste si zhlboka vydýchla a pridala plyn.

V blížiacej sa búrke bola na ceste sama. Učavilo sa jej. Keď však v diaľke zbadala blikajúce červené svetlo, rozbúchalo sa jej srdce. Polícia odhalila zločin a už na ňu čaká? Nohou nahmatala brzdu a začala sa obzerať po nejakej odbočke. Ako ju mohli tak rýchlo odhalit? Usilovala sa zachovať si jasnú hlavu.

Nie, to nie je možné.

Tam vpredu sa stala nejaká nehoda ...

Áno, bola to autonehoda.

Mona zaparkovala v meste nedaleko kina. Aj toto parkovisko si už vopred vyhliadla. O dve ulice ďalej je totiž firma, v ktorej si auto prenajala, a za rohom

je stanovisko taxíkov. Dala sa zvestiť k obchodnému domu, odtiaľ to mala už kúsok.

Len čo zatvorila za sebou dvere, spustil sa prudký lejak. Mona klesla do kresla. Bola na smrť unavená a zdalo sa jej, že by bola schopná prespať celý týždeň. No spánok neprichádzal, bola priveľmi rozrušená. Zapálila si cigaretu a uvarila bielu kávu. Zaspala sa jej nepodarilo.

Ráno nasadla do kabrioletu a odišla k parkovisku, kde stalo prenajaté auto. Prestúpila doň a išla ho vrátiť.

- Dúfam, že ste auto dobre využili, - povedal jej muž v požičovni.

Keď zaplatila a chystala sa odísť, muž si čosi všimol a zavolal na ňu:

- Neviete, kde ste stratili ochranný kryt kolesa?

Chlapík sa krčil pri pravom prednom kolese a skúmavo si ho obzeral. Kryt na ňom skutočne chýbal. Mona mlčala. Jazyk mala ako z olova. Kde ho len mohla stratit? Pri vykopanej jame? Niekoľko na parkovisku?

- Zaplatím ho, - povedala konečne.

Celá meravá opustila požičovnu áut, vrátila sa ku kabrioletu a odišla domov. V kuchyni sa rozplakala. Všetko tak pekne šlo, len keby nie ten nešťastný kryt ...

Po polhodine sa opäť ovládla. Bol čas zavolať do Harryho kancelárie a

MAX VAN DER VEER

ZLO PLODÍ ZLO

potom na políciu, kde oznamila, že Harry sa stratil a nie je ani v zamestnaní. Na jej naliehanie k nej vyslali mladého seržanta Banksa. Zapísal si Harryho podrobny opis a utešoval ju, aby si nerobila starosti, Harry sa určite vráti.

Len čo policajt odišiel, už bola u nej susedka Betty Fairchildová a vypoťovala sa na policajné auto, ktoré zazrela z okna. Betty bola priam šokovaná:

- Harry neboli celú noc doma?
- Keď sa vrátil z práce, kamsi si na chvíľu odskočil. Od tej chvíle som ho nevidela.

- To je hrôza. Najprv bûrka, potom vylúpená banka a teraz sa ešte stratil Harry.

- Vylúpili banku? - čudovala sa Mona.

- Nepočúvala si dnes rozhlas?

V noci niekto vylúpil banku. Celé mesto je obklúčené políciou ...

Na druhý deň sa seržant vrátil a položil pani Roppovej najskôr iba jednu otázku. Keď na ňu nevedela odpovedať, zvážnel, a informoval ju, že jej muž mal milenky a spreneveril v podniku väčšiu sumu peňazí.

Monu správa šokovala.

Nasledujúci pondelok si Monu predvolali na políciu. Našli Harryho, teda vlastne jeho telo.

- Vášho manžela zavraždili, - oznámil jej poručík Polling.

- Myslite, že unesite krutú pravdu, pani Roppová?

Mona ani nevedela, či prikývla, a poručík pokračoval:

- Predpokladáme, že váš manžel opustil minulú stredu dom pod zámienkou, že si ide do kaviarne kúpiť cigarety. Náhodou alebo zámerne sa stretol s jednou zo svojich mileniek a strávil s ňou večer. Tá žena ho potom asi vydierala a udrela tupým predmetom, asi kladivom, lebo sa zrejme nedohodli. Mŕtvolu odviezla za mesto a zahrabala ju. Keď sme ho našli, boli v jame aj jeho šaty. A prázdnna peňaženka.

- Ako ste ho našli? - vyzvedala Monu.

- Jeden zvedavý chlapec našiel na lesnej ceste ochranný kryt na koleso od auta. Hľadal ďalej a objavil čosi ako čerstvý hrob, začal hrabat ... Poriadne sa naňakal. Teraz už len musíme nájsť to auto s chýbajúcim krytom, - povedal poručík.

Na druhý deň sa zjavila v novinách sprava, že chlapec nešiel mŕtvolu pána Roppa a že polícia hľadá auto, na ktorom chýba kryt kolesa. Uverejnili aj fotografiu manželky zavraždeného.

Za Monou prišiel Fred Taylor, ktorý jej v požičovni prenajal auto. Vydieral, žiadal tisíce dolárov za mlčanie. Mona stratila hlavu, v garáži ho udrela zdvihákem. Mienila ho odviesť v batožinovom priestore svojho kabrioleta, ale vtom niekto zazvonil. Bol to seržant Banks.

Mona sa len ľažko ovládla:

- Čakala som niekoho iného, - povedala a ukázala na prázdnne auto, ktorým prišiel Taylor, - pred chvíľou tu bol istý muž. Z poist'ovne, jeden z tých otravných. Poslala som ho preč, a keď ste teraz zazvonili, myslala som si, že sa vracia.

- Zaiste nebude ďaleko, keď tu nechal auto, - povedal seržant.

- Prišiel som vás poprosiť len o počiar vody ...

Mona Roppová mu podala vodu a chvíľočku zamyslene pozerala, ako misne aj s policajným autom.

Nebude ten policajt niekde čakať na údajného muža z poist'ovne? Nech si ho teda čaká - hoci celú noc.

Vycúvala z garáže a vyšla na cestu. Ďalší pohyb jej však znemožnila čierna policajná limuzína, ktorá zatarasila cestu. Banks pristúpil k okienku.

- Kde je váš pán návštěvník? - spýtal sa so zachmúrenou tvárou.

- Tu v blízkosti nikde nie je. A auto pred vašou garážou je z požičovne. Myslím si, že vo vašom dome je ukrytý muž. Existujú totiž aj neverné ženy, nielen muži ... Možno aj vy máte milenca ... Neplánovali ste s ním manželovu smrt?

- Seržant, - Mona sa ledva zmohla na jediné slovo.

- Prosím si vaše kľúče.

- Čože?! - vykríkla a vystúpila.

Seržant Banks si pozorne obzeral Monine auto.

- Kľúče, pani Roppová, - vystrel ruku a čakal.

Zmatene pokrútila hlavou:

- Nechápam.

- Máme podozrenie, že chcete svojho milenca z domu prepašovať, - povedal Banks. - Možno je schovaný v batožinovom priestore a neskôr by svoje auto pokojne vrátil ...

Mona Roppová vykríkla a chcela ujsť, ale seržant bol rýchlejší. Chytil ju za západie, pristrčil k autu a pridržal ju telom. Potom cez otvorené okienko vytiahol kľúče zo startéra. Našiel kľúčik od kufra a strčil ho do zámky. Keď otvoril kufor, zbledol.

Mona Roppová omdlela. Keď sa prebrala, uvedomila si, že zlo plodí zlo a za každé zlo je trest ...

JABLONKA

POKRAČOVANIE ZO STR. 21

roky pravidelným účastníkom na našich podujatiach. Opäť sme obdivovali tanečné umenie, ako aj vynikajúcu choreografiu a hudobný sprievod súboru, ktorý vedie Jozef Majerčák. Spišiaci sa aj tentoraz predstavili z tej najlepšej stránky, perfektne predvedeným blokom spišských a slovenských ľudových piesní a tancov. Keďže tance sa rýchlo striedali, program bol pre divákov mimoriadne zaujímavý a príťažlivý.

O chvíľu sme mohli opäť obdivovať súbor *Kamenčan* zo Zákamenného, ale už v inom tanečnom programe. Po ňom divákov zabávali členovia divadielka *Ondrejko*, manželia Genovéva a Eduard Prilinskovi z Podvlnka, ktorí jablonskému publiku predviedli humornú scénku *Križovka*. Sledovali sme zábavný dialóg, spojený s lúštením križovky, ktorý sa horko-ťažko skončil vylúštením tajničky: Čo môžeš urobiť dnes, neodkladaj na zajtra. Po tejto humornej scénke vystúpili súrodenci Kinga (14-ročná) a David (11-ročný) Bryjovci z Podvlnka, vnukovia krajanov Františka Harkabuza, ktorí zahrali na harmonikách niekoľko tradičných oravských melódií, za čo ich diváci odmenili vrelým potleskom.

Ponuka hostí zo Slovenska pokračovala druhým vystúpením dievčat zo súboru *Muchotrávka* zo Zákamenného, ktoré, tentoraz v čierno-károvanom oblečení, strhli prítomných country tancom *Dobrá nálada*. Moderné rytmu vytriedala na javisku ľudová hudba súboru *Kamenčan* zo Zákamenného, ktorá zahrala rad piesní z Horehronia. Obdiv vzbudil o.i. *Pavol Vaják*, ktorý zacifroval na fujare. Na-

koniec sa divákom predstavil folklórny súbor *Pupov*, ktorý k nám prišiel z kraja Jánošíka - Terchovej. Jeho členovia vystupovali v Jablonke aj počas vlaňajších dní slovenskej kultúry. Súbor vznikol pred 12. rokom pri Miestnom kultúrnom stredisku v Terchovej pod vedením Tibora Mahúta. Jeho repertoár obsahuje nielen piesne, tance a zvyky z Terchovej, ale aj z iných regiónov Slovenska. Pupovčania jablonskému obecenstvu predviedli úplne nový program, v ktorom bola o.i. pieseň *Boli chlapci okolo Pupova*, hra štyroch sólistov na dvojitých pišťalách, vohľadnicke piesne z Terchovej *A ked' bolo trištvrté na jednu*, ako aj ľudové tance *Zavrt' sa mi dievča, Ked' sa zoberieme traja chlapci smelí* a napokon *Zahraj mi hudáčku*. Vystúpenie Terchovčanov odmenili vďační diváci búrlivým potleskom.

Nástroje dohrali, tanečníci dotancovali, keď moderátorka oznámila, že prišiel čas rozlúčiť sa. Program X. dní slovenskej kultúry v Jablonke sa naplnil, zostávalo už len povedať dovidenia divákom a účinkujúcim, no a skvelej atmosfére, ktorú sa im podarilo vytvoriť. Záverečné hudobné dovidenia patrilo kapele L. Mlynarczyka z Kyčor, mažoretkám a dychovke z Podvlnka pod vedením kapelníka Jána Páleníka, ktorá dala príslovečnú bodku nad i na toto mimoriadne vydarenom podujatí.

So všetkými účinkujúcimi a hostami sa rozlúčil generálny tajomník ÚV SSP L. Molitoris, ktorý spolu s riadiťom OOS v Dolnom Kubíne M. Žabenským odovzdal vedúcim súborov pamätné diplomy a pozval ich na ďalší, XI. ročník Dňa slovenskej kultúry v Jablonke.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

ŽIVELNÉ POHROMY

V posledných rokoch nás čoraz častejšie ohrozujú prírodné živly, ako oheň, voda a vietor, ktoré zanechávajú po sebe viditeľné stopy v podobe povodní, vyhorených stavieb alebo vyvrátených stromov. Napriek velkým výdobytkom vedy a techniky ľudstvo zatial nevie nájsť spôsob, ako im predísť a účinne zabrániť.

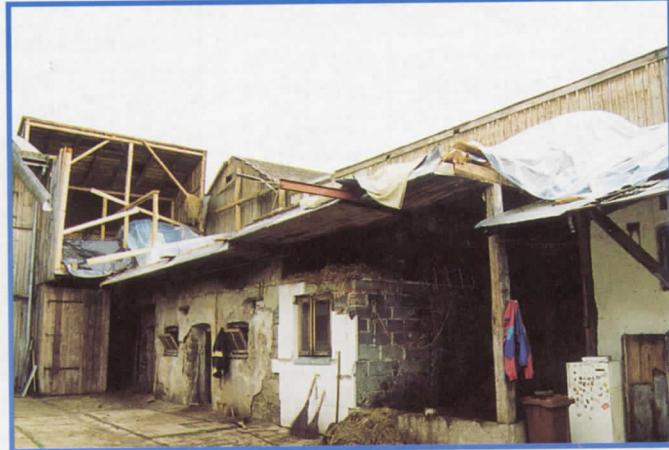
Aj vedecké poznatky potvrdzujú, že dochádza k celosvetovej závažnej ekologickej devastácii prírodného prostredia. Prejavuje sa to najmä znižovaním vodohospodárskeho potenciálu povodí, prehlbovaním kontinentálneho charakteru klímy, poklesom zrážok v istých geografických polohách a naopak nárastom v iných, predĺžovaním periód suchých období a výskytom zrážok s extrémne vysokou intenzitou, nárastom

intenzity zrážok v letnom období, poklesom zásob pôdnych a podzemných vôd, nárastom odtoku zo zrážok a častejším výskytom povodní, nerovnomerným rozdeľovaním zrážok v prírode a stratou ekologickej stability, znižovaním vzdušnej vlhkosti a prehlbovaním teplotných výkyvov počasia, prehrievaním povrchu zeme atď. Samozrejme príčin takýchto zmien je oveľa viac. Vzniká otázka, prečo sa tak deje? Je viac ako pravdepodobné, že tento prob-

Jeden z vyvrátených stromov

Strhnuté strechy

Ludská pomoc je neoceniteľná

Hej-rup! ...a obrovský kmeň sa pohol

lém je spojený so životným štýlom ľudstva a vývinom moderných technológií, ktoré zasiahli do ekosystému zeme. Zvyšovanie teplotných rozdielov zemského povrchu otvára nebezpečenstvo pre zintenzívnenie difúznych javov v atmosfére (zrýchlené premiestňovanie (vzduchových más), ktoré spôsobuje nerovnomerné prehrievanie zemského povrchu, čím dochádza k vylolaniu prírodných živlov, ktoré sa v poslednom období vyskytujú častejšie, ako kedykoľvek v minulosti. Katastrofálne živelné pohromy veľkého rozsahu, ktoré sa v posledných dvoch dekádach vyskytujú po celej planéte, sú jasným dôkazom toho, že dochádza k väčším zmenám, ktoré môžu ohrozit život na našej planéte.

V poslednom období sa čoraz častejšie obeťou prírodných živlov stávajú aj naše obce. Najčastejšie sú požiare, povodne, prietreže mračien, krupobitia a víchrice. Veterné búrky, mnohokrát bez hraníc, často nechávajú za sebou spustošené veľké územia. Už viackrát sme písali o dôsledkoch víchrí, ktoré prešli nad našimi dedinami. Napr. v minulom roku vietor vyhol mil plochy časti lesov v Jurgove, Repiskách a Tatranskom národnom parku. Nedávno zasa prešla cez Krempachy veterná smršť, ktorá v momente zničila strechy hospodárskych stavieb, vylomila viaceré stromy v záhradách, poškodila elektrické vedenie a spôsobila ďalšie škody. Po víchriči prišla búrka so silným krupobitím. Celkove vietor poškodil ok. 950 m² strešnej krytiny na niekoľkých budovách. Najväčšie straty utrpela rodina Pacigovcov, ktorej vietor strhol nedávno postavenú strechu z hospodárskych stavieb. Ako hovoria očití svedkovia, všetko sa udialo v priebehu necelých dvoch minút. Vďaka rýchlej pomoci domácich, ako aj cudzích požiarnikov a samotných Krempašanov sa

podarilo prikryť seno pred daždom, ktorý nasledoval za smršťou. Kým sa však mohli pustiť do upratovania, museli počkať na pracovníkov poistovne, ktorí prišli vyhodnotiť spôsobené škody. Kedže hospodárske stavby boli poistené, mohli sa majitelia uchádzať o odškodné. Na druhý deň sa začalo veľké upratovanie, ktorého sa zúčastnili mnohí občania. Chlapci prišli so sekermami a pílami a začali rozoberať poškodené konštrukcie. Kedž zistili, že základy sú pevné, pustili sa do stavby nových strech. Práca napredovala rýchlo, takže o päť dní boli hotové nové strechy. Víchrica zlomila aj obrovský strom pri kostole sv. Martina. Naštastie strom nepadol na

kostolné múry, ale na oplotenie, a tak kostol nepoškodil. Pri pílení a upratovaní stromu pomáhali viacerí.

Na našich dedinách existuje pekný zvyk - vzájomná pomoc obyvateľov v núdzi. Keď niekoho postihne nejaká pohroma, môže počítať s pomocou iných. Ľudská solidarita je vždy veľmi potrebná. Bez nej by možno dodnes ešte neboli odstránené následky víchrice v Krempachoch alebo inej pohromy. Často s pomocou prídu aj susedné dediny, keďže nikto nevie, kedy a čo prinesie osud. Dúfajme, že tento zvyk nikdy nezanikne.

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ
Foto: kajot

KRÁTKO ZO SPIŠA

Istú obyvateľku Krempáčov obral falošný poštár o 400 zlотовých za zásielku, ktorú vraj jej niekto poslal z USA. Dotyčná našla v zásielke len príbor v hodnote 70 zlotypov. Pozor na neznámych „poštárov“!

***

Krempašská dychovka po smrti Jána Kalatu má nového vedúceho. Stal sa ním František Lukáš, ktorý pôsobí v dychovke dlhé roky, a preto sa jeho kolegovia rozhodli zveriť mu túto funkciu. Blahozeláme a prajeme dychovke veľa úspechov pod jeho taktovkou.

***

29. júna popoludní vypukol vo Vyšných Lapsoch požiar, ktorý pohtlil štyri stodoly. Príčina požiaru nie je známa, aj keď sa povráva, že ho spôsobili pyrotechnické výbušnosti. Štyria rolníci prišli nielen o stodoly, ale aj o polnohospo-

dárske stroje a iné náradie v celkovej hodnote asi 260 tisíc zlotypov.

***

Fridman láka turistov už nielen kaštieľom, ale aj novým prístavišľom zriadeným na brehu Czorsztynskeho jazera. Na návštevníkov tam čaká veľká trávnatá pláž, športové ihriská - basketbalové, volejbalové, detské ihrisko, lovisko pstruhov. Možno si tam požičať aj člny a vodné bicykle. Vedľa je priestor na stanovanie s príslušnými hygienickými zariadeniami.

***

Novým farárom jurgovskej farnosti, do ktorej patrí aj Čierna Hora a Repiská-Bryjov Potok, sa stal doterajší kaplán Józef Marek. Doterajší farár Władysław Podhalaiński odišiel do dôchodku. Novému farárovi želáme veľa božej milosti v jeho pôsobení.

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Najlepšia žiačka M. Floreková preberá odmenu

Spoločná snímka na pamiatku

Foto: J. Bednarčík

ROZLÚČKA S POĽNOHOSPODÁRSKOU ŠKOLOU

Školským rokom 2002/2003 sa praktický končí existencia Poľnohospodárskej školy v Nedeci v jej doterajšej forme, ktorá pretrvala až 41 rokov. Vlani, ako si niektori azda pamäťajú, oslavovala škola 40. výročie svojej činnosti. Avšak odchodom tohoročných absolventov sa život tejto školy predsa len nekončí. To ti vlani bola tu zriadená nová škola – Komplex postgymnaziálnych škôl a jeho riaditeľom je nadalej Zdzisław Majerczak.

Rozlúčková slávnosť sa začala sv. omšou vo farskom kostole, ktorú celebroval kaplán Jozef Bednarčík, katecheta v tejto škole. Zúčastnili sa jej nielen žiaci, ale aj učitelia a niektorí rodičia. Lektori na omši boli samozrejme absolventi. Bola to skutočne ľakovná sv. omša. Všetci spievali a viacerí boli i na sv. prijímaní. Mohli potom pokojne počúvať a tešiť sa z prospechu na vysvedčeniach, ktoré im odovzdal riaditeľ Z. Majerczak v spoľnočnosti vojta Gminného úradu v Nižných Lapšoch Antona Kapoľku.

V škole všetkých privítal pán riaditeľ, ktorý oznamil, najmä tretiakon, že ako žiaci sú v tejto školskej budove posledný raz. Potom sa so staršími kolegami rozlúčili žiaci I. ročníka pekným pásmom básni, piesní a humoru, ktorým sa akoby snažili znechutniť tretiakov k odchodu. Samozrejme aj tretiaci predviedli prítomným zaujmavý program, ktorý pripravili so svojimi vychovávateľmi. Nakoniec každý dostal malíčkú bábiku, ktorá im bude pomínať spoločne strávené školské roky.

Vo svojom príhovore riaditeľ Z. Majerczak o.i. pripomenul roky, ktoré sme

spolu strávili v škole. Boli sme svedkami mnohých zmien, ktoré sa za toto obdobie udiali. Nedeckú školu začínalo 47 žiakov a teraz ju úspešne zavŕšilo 40, žiaľ, posledných. Popri základnom odbore – poľnohospodárstve sa absolventi mohli naučiť aj také remeslá, ako opravár, kadeňník, kuchár, krajčír, elektrikár, stolár a pod. Škola im navyše umožňuje pokračovať v ďalšom štúdiu na stredných školách a získať maturitu. Takmer všetci mohli absolvovať aj agroturistický kurz, ktorý otvára nové možnosti v oblasti turistiky. Riaditeľ zdôraznil aj obetavú prácu učiteľov, ktorí sa veľmi usilovali,

aby sa žiaci čo najviac naučili. Za svoju usilovnosť v učení boli žiaci odmenení hodnotnými knihami. Najlepšou žiačkou tretieho ročníka bola Monika Florková, potom Agneša Kowalczyková a Beáta Wnętrzaková. Okrem nich boli knihami odmenení ďalší 13 žiaci.

Nakoniec absolventi zložili žiacky sľub a zapísali sa do pamätnej knihy. Slová sa potom ujal aj vojt A. Kapoľka, ktorý vyjadril radosť, že ďalší absolventi začnú hospodáriť na gospodovstvách svojich rodičov a stanú sa ich nástupcami. Viacerí snáď pôjdu na stredné školy. Nakoniec zaželal všetkým veľa úspechov.

Slávnosť zavŕšila spoločná fotografia, ktorá ostane ako pamiatka pre ďalšie pokolenia žiakov, ktorí budú chodiť do tejto školy. (XY)

POĎAKOVANIE

*Dr. Ludomír Molitoris
Generálny tajomník
SSP v Poľsku*

V mene žiakov Základnej školy v Nedeci vyjadrujeme úprimnú vdaku ÚV SSP v Krakove za finančné zabezpečenie exkurzie do kúpeľného mesta Bardejovských kúpeľov, vďaka ktorej sme mali možnosť poznáť a obdivovať pamäti hodnosti historického mesta Bardejova.

*Dyrektor Szkoły
Mgr. Maria Waniczek
ks. Józef Bednarczyk
Żofia Bogačíkowá*

Učiteľka Ž. Bogačíkowá odovzdáva poďakovanie

Krempašskí žiaci na Štrbskom plese.

Foto: Ž. Chalupková

POZDRAV Z VÝLETU

14. júna 2003 sa krempašskí žiaci navštievajúci hodiny slovenčiny zúčastnili výletu na Slovensko. Boli medziiným na Štrbskom plese vo Vysokých Tatrách, odkiaľ nám zaslali srdečný pozdrav. Zároveň prostredníctvom Života chcú podakovať ÚV SSP za uhradenie cestovného, vďaka čomu mohli spoznať jedno z najkrajších základí Slovenska.

SLOVENSKÉ MATURITY V JABLONKE

Vo Všeobecnovzdelávacom lycée hrdinov Westerplatte v Jablonke pristúpilo v máji tohto roku k maturitným skúškam 101 študentov. Žiaľ, niektorí z nich neprospešeli a budú svoju skúšku dospelosti opakovať v náhradnom, augustovom termíne.

- V školskom roku 2002/2003 u nás končili štyri štvrtácke triedy, - hovorí zástupkyňa riaditeľky lycée Maria Plaszczaková. - Z deviatich študentov 4. B triedy sa siedmi rozhodli maturovať aj zo slovenského jazyka. Boli to: Jadviga Kašpráková a Sylwia Sandrzyková z Jablonky, Beáta Brenkusová z Veľkej Lipnice, Marta Wierbiaková z Malej Lipnice, Barbara Harkabuzová a Krystyna Tylka z Harkabuza a Andrej Paciga z Kacviny. Na maturitách zo slovenčiny bola prítomná tiež riaditeľka lycée Annela Stopková a lektorka slovenského jazyka na JU v Krakove Vlasta Juchniewiczová. Kedže celková úroveň vedomostí žiakov bola dobrá, všetci úspešne zma-

turovali. Slávnostné odovzdávanie maturitných vysvedčení sa konalo 5. júna 2003.

Dodajme, že štvrtákov k maturitám pripravovala učiteľka slovenského jazyka Anna Lenczowská z Chyžného, za čo jej v mene študentov patrí srdečná vďaka. (pk)

ČESI V EÚ

V dňoch 14.-15. júna 2003 sa v Českej republike ustútočnilo referendum, v ktorom sa občania vyslovili za vstup svojej krajiny do Európskej únie. Referenda sa zúčastnilo 55,21 percent občanov ČR, z čoho za pristúpenie do EÚ hlasovalo 77,33 % Čechov. „Je to dobrý deň pre Európu a ďalší dôkaz, že naše národy patria k sebe. Srdečne vítam český národ ako člena európskej demokratickej rodiny,“ povedal predseda Európskej komisie Romano Prodi. (pk)

GMINNÉ POŽIARNICKÉ PRETEKY

V nedeľu 29. júna 2003 sa na futbalovom ihrisku v Jablonke konali gminné požiarnické preteky, ktoré mali za úlohu preveriť bojaschopnosť a všeestrannú prípravenosť hasičských zborov zo všetkých obcí jablonskej gminy. Svoje požiarnické schopnosti predvádzali aj mládežnícke skupiny, ktoré súťažili v dvoch vekových kategóriach (12-14-roční) a (14-16-roční).

Preteky, po vystúpení požiarnickej dychovky z Jablonky, otvoril predseda Vojvodského veliteľstva dobrovoľných požiarnych zborov v Krakove Kazimierz Dzielski. Hasiči po prebehnutí trate (7x50 m) a prekonaní viacerých prekážok, v tom drevnej bariéry (výška 1,80 m), vodnej priekopy, slalomu a balansovania na úzkej lavičke (7m x 20 cm) museli čo najskôr naštartovať strieľkačku a zapojiť hadice.

DAR SRDCA

Naša akcia pod týmto názvom nádzom nadalej pokračuje. Tentoraz sa do nej zapojili niektorí absolventi bývalého slovenského lycéa v Jablonke. Sú to: Helena Páleniková z Jablonky – 50 Zl, Jozef Spišiak z Krakova – 100 Zl, Mária Pošlušová z Jablonky – 50 Zl, Vladislava Bogaczová z Hornej Zubrice – 50 Zl, Lubica Kozubová z Pezinika – 100 euro, Anna Kotlarčíková z Pekelníka – 20 Zl, Andrej Mlynarčík zo Starého Sáčca – 50 Zl a František Kolkovič zo Szczawnice – 70 Zl. Srdečne ďakujeme

Ktokoľvek by chcel podporiť náš Spolok, môže prispievať na adresu: Zarząd Główny TSP, ul. Św. Filipa 7/4, 31-150 Kraków. Konto: Bank PKO S.A. III/O Kraków, 10701193-20-17-2221-0100.

Ich zápolenie sledovalo okolo tisíc divákov, ktorí v slnečné nedeľné popoludnie vrelo povzbudzovali všetkých požiarnikov a potom netrpezivo čakali na výsledky, ktoré posudzovala odborná porota z Nového Targu. Za najlepší zbor jablonskej gminy boli, podobne ako včas, vyhlásení požiarnici z Jablonky, ktorí si zároveň vybojovali postup na okresné požiarnické preteky v Czarnom Dunajci. Na ďalších miestach skončili hasiči z Hornej Zubrice, Malej Lipnice, Chyžného, Dolnej Zubrice, Oravky a Podvlnky. V súťaži staršieho požiarnického dorastu zvíťazili mladí hasiči z Jablonky pred svojimi rovesníkmi z Chyžného a Dolnej Zubrice a v ďalšej kategórii bola najúspešnejšia Horná Zubrica pred Jablonkou a Dolnou Zubricou.

Ceny najlepším odovzdávali: takomník Okresného zväzu dobrovoľných požiarnych zborov v Novom Targu Andrzej Wielkiewicz, jablonský vojt Julian Stopka, gminný veliteľ požiarnych zborov v Jablonke Jan Kuczkowicz a predsedníčka Gminnej správy dobrovoľných požiarnych zborov v Jablonke Maria Matusiaková. Vítazné družstvá (dospelí) dostali okrem pohárov a diplomov o.i. komplety požiarnických vychádzkových uniform, vysoké gumené čižmy a hadice W 75. Vítazi staršej mládežníckej kategórie dostali okrem pekných pohárov hadice W 75 a W 52 (za 1. miesto), hadice W 75 (za 2. miesto) a hadice W 52 (za 3. miesto) a ich mladší kolegovia si okrem pohárov

odnášali domov pekné peračníky a písacie potreby. Ceny v celkovej hodnote 5 tisíc zlôtých venoval vojt gminy Jablonka. (pk)

DOSTANEME PRÍPLATKY Z EÚ?

V poslednom období sa čoraz častejšie hovorí o otázkach nášho poľnohospodárstva v rámci EÚ. Tejto veci bolo nedávno venované aj stretnutie v Krempachoch, ktorého sa zúčastnili zástupcovia Agentúry reštrukturizácie a modernizácie rolnictva z Krakova a Varšavy. Krempachy boli vybrané na takéto stretnutie spolu s ďalšími tridsiatimi obcami v Poľsku, najmä vzhľadom na veľkú rozdrobenosť tamojších hospodárstiev. Záujemcovia sa však mohli veľa dozviedieť o možnostiach získavania príplatkov z fondov Európskej únie na podporu a rozvoj poľnohospodárstva v krajinách pristupujúcich do štruktúr EÚ. Mnohí rolníci sa totiž obávajú, či sa vôbec oplatí uchádzať sa o príplatky na rozvoj gazdovstiev.

Počas stretnutia sa zástupcovia Agentúry snažili prítomných presvedčiť, že ich obavy sú neopodstatnené. Podľa nich rolník môže ročne získať príplatok až do 500 zlôtých na 1 ha pôdy, čo je však závislé od druhu pestovaných plodín a od výšky poľnohospodárskej produkcie na trhu. Dôležitý je fakt, že o príplatky sa môžu uchádzať nielen majitelia pôdy, ale aj jej používateľia. Jedinou podmienkou je, aby pôda bola obrábaná. Agentúra však kontrolou pestovaných plodín chce predísť neopodstatneným žiadostiam o príplatky. O príplatok sa nemôžu uchádzať, ktorých gazdovstvo je menšie ako 1 ha. Na predloženie žiadostí o príplatky budú mať rolníci pätnásť dní (do 15. mája), čiže hneď po vstupe Poľska do EÚ, t.j. 1. mája 2004. Takéto stretnutia by sa mali uskutočniť vo väčšine našich obcí. (ak)

SVÄTOJÁNSKE ZVYKY V ORAVKE

Dňa 24. júna 2003, čiže na Jána sa v Oravke konalo tradičné kultúrno-spo-

ločenské podujatie - Svätojánske zvyky, ktorých cieľom je priopomínať starodávne ľudové oravské zvyky a tradície. Podujatie sa začalo slávnostnou sv. omšou v pamiatkovom kostole sv. Jána Krstiteľa a pokračovalo na ihrisku ZŠ, kde sa konali mnohé ukážky zo starodávnych pastierskych zvykov. Výkony súťažných družstiev, ktoré súperili o.i. v stavaní koliby zo smrekových haluzí, smažení praženice na vatre a výroba syrov, hodnotila trojčlenná odborná porota. V tomto roku si najlepšie počíala Horná Zubrica, ktorá vyhrala pred Podvilkom a Chyžným. K iným atrakciám patrilo ochutnávanie tvarohov, korbáčikov a oštiepkov z kravského mlieka. Podujatie, na ktorom vyhrala kapela súboru Rombaň z Chyžného, sa skončila neskorou večer pálením jánskych ohňov. Poznamenajme, že pdujatie, ktoré sa každý rok teší veľkému záujmu, zorganizovalo Oravské stredisko kultúry a športu v Jablonke v spolupráci so ZŠ v Oravke, múzeom Oravský etnografický park v Hornej Zubrici a vedením Babohorského národného parku v Zawoji. (pk)

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 12. mája 2003 zomrel v USA vo veku 67 rokov kraján

JOZEF SČUREK

Zosnulý bol členom Spolku od jeho vzniku a dlhoročným čitateľom Života. Pochádzal z Novej Belej, ale býval v USA. Odišiel od nás vzorný kraján, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 5. júna 2003 zomrela v Novej Belej po faškej chorobe vo veku 47 rokov krajanka

ANNA CHALUPKOVÁ

Zosnulá bola členkou nášho Spolku a vernou čitatelkou Života. Odišla od nás vzorná krajanka, starostlivá manželka a matka štyroch detí, sestra, tetu a kamarátka. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

Rodina a MS SSP v Novej Belej

* * *

Dňa 5. mája 2003 zomrela v Jurgove vo veku 89 rokov krajanka

HELENA VOJTASOVÁ

Zosnulá bola členkou Spolku od jeho vzniku, ako aj čitatelkou nášho časopisu. Odišla od nás dobrá krajanka, starostlivá manželka, matka, babička a prababičká. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 1. júna 2003 zomrel v Jurgove vo veku 75 rokov kraján

JOZEF GOMBOŠ

Zosnulý bol aktivistom Miestnej skupiny nášho Spolku v Jurgove a dlhoročným čitateľom Života. Odišiel od nás vzorný kraján, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 20. júna 2003 zomrel v Jurgove vo veku 65 rokov kraján

ANDREJ CHOVANEC

Zosnulý bol dlhoročným čitateľom Života, ktorý sa živo zaujímal o krajanské kultúrne dianie. Odišiel od nás vzorný občan a dobrý človek, tešiaci sa všeobecnej úcte. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 25. júna 2003 zomrela v Jurgove vo veku 66 rokov krajanka

ŽOFIA TIBOROVÁ

Zosnulá bola dlhoročnou členkou Miestnej skupiny Spolku v Jurgove a častou účastníčkou na našich podujatiach. Odišla od nás dobrá krajanka, starostlivá manželka, matka a babička. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme hlbockú sústrasť.

MS SSP v Jurgove

* * *

Dňa 8. júna 2003 zomrel v nemocnici v Krakove vo veku 53 rokov kraján

EMIL JAZOVSKÝ

Zosnulý, občan Veľkej Lipnice, bol dlhoročným čitateľom Života a patril medzi aktívnych členov nášho Spolku. Odišiel od nás vzorný kraján, starostlivý manžel a otec. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP vo Veľkej Lipnici

Z KALENDÁRA NA AUGUST

Záhradkári

Je to hlavné obdobie zberu zeleniny, najmä uhoriek, ale aj korenín, teda mrkví, petržľenu, cibule a pod. Uhorky treba zbierať pravidelne, každé 2-3 dni. Nemožno ich nechať na hriadele zvädnúť, lebo zhorknú, deformujú sa a násada nových začne opadávať. Koreňovú zeleninu sa zbiera postupne, akoby sme ju preriedovali. Rajčiatky zberáme, len čo očervenejú (nemusia byť sýtočervené), keďže sa plne zafarbia aj po vyzbieraní. Na ich dozretie, najmä u nás, je potrebné predovšetkým teplo a primeraná výživa a nie strhávanie lístkov kvôli oslnneniu. Fazuľové struky nazeleno sa majú oberať šťavnaté, čiže keď sa ľahko prelomia, zasa rasca za rosy. Oblúbená cukrová kukurica je vhodná na zber a varenie, keď šťava po stlačení zrniek má krémovú farbu. Cibuľu zberáme vtedy, keď 75 % rastlín má vňaf položenú na zemi. Po vytiahnutí zo zeme ju nechávame dobre preschnúť a až potom ju pripravujeme na uskladnenie odrezaním koriencov a odtrhnutím vňatej rukou. Popri zbere venujeme pozornosť boju s burinou, najmä vytrhávaním buď okopávaním, čím zároveň rozrušujeme pôdny prísušok. V prípade sucha treba rastliny výdatne zaliať. Na vyprádznené záhony možno ešte v tomto mesiaci vysievať neskorú zeleninu.

Ovocinári

oberajú v tomto mesiaci letné odrody jabĺk a hrušiek. Mali by sme vedieť, že sa oberať začína niekoľko dní po dosiahnutí plnej zrelosti. Predčasne obrané plody vädnú a majú nižšiu chutovú kvalitu ako plody dozreté na strome. Stromy, kde oberačka bude neskôr, treba vhodne podoprieť, aby sa im nepolámali konáre. August je obdobím najintenzívnejšieho očkovania podpníkov. Prvé sú na rade slivkové, potom jabloňové a hruškové. Keď pre veľké sucho miazga neprúdi do stačné, podpníky treba dobre zaliať a prihnojiť roztokom liadku. Na 10 l vody dávame 100 g liadku, čo stačí na prihnojenie 50 podpníkov. Po prihnojení treba ich opäť dôkladne zaliať. O niekoľko dní sa miazga prebudí a pôsobí asi týždeň. V druhej polovici mesiaca sa strieka ja-blone, hrušky a slivky (na ktorých bude

oberačka neskôr) proti obaľovačom. Treba si však dávať pozor na škodlivosť posstrekových látok na naše zdravie a na dodržiavanie lehot. Teda striekame len tie stromy, kde bude oberačka aspoň o niekoľko týždňov.

Chovatelia

musia v tomto mesiaci venovať pozornosť čistote a dezinfikovaniu chovných priestorov, keďže vysoké teploty prospevajú rozvoju hmyzu a parazitov. Napr. proti vonkajším parazitom v štrbinách stien a bidel je vhodný kysličník siričitý. Beháky hydiny napadnuté prašivinou (vápenkou) možno ošetrovať fluoridom sódnym alebo kreolínovou mašľou. Zvyčajne v auguste začínajú sliepky pŕfchnuť, čím klesá znáška. Vhodnou úpravou kŕmenia možno pŕchnutie u-rychlíť. V druhej polovici mesiaca druhýkrát podšklbávame dospelé husi, po nich aj húsatá a kačice. Pred podšklbaním treba ich poriadne okúpať a nechať ich obschnúť. Po podšklbaní aspoň týždeň chránime vtáky pred prípadným prechladnutím a dávame im krmivá s výším obsahom dusíkatých látok a tuku. Zároveň upozorňujeme, keďže sa blíži žatva, že mladej hydine škodí napr. čerstvé ražné zrno, a plesnivé – všetkým druhom hydiny.

Včelári

Hoci sme uprostred leta, včelstvá sa už pomaly preorientúvajú na zimu. Matka je náchylná opäť zintenzívniť kladenie vajíčok, najmä ak ju v tom prostredie podporuje. Ak je prílev sladiny, či už prirodzenej alebo podávanej včelárom, včelstvá stupňujú plodovanie. Je to potrebné, lebo väčšina včiel, ktoré prežijú zimu a z jari pomáhajú vychovať nový káder včiel robotníck, sa liahne práve koncom augusta. V tomto období treba vo včelstvách urobiť „inventúru“, poznáť zásoby, rozlohu plodu a zistiť, koľko plástov necháme včelstvu na zimovanie (zvyšné odstránime). Aby včelstvo mohlo úspešne prekonať zimu a so zásobami vystačilo do prvej jarnej znášky, na každý plášt znášky treba rátat priemerne s pololuha kilogramom zásob. Podávame ich vo forme zahusteného, teplého roztoku (3 kg cukru na 2 l vody), najlepšie večer, čím zároveň predchádzame možnosti rabovačky. (jš)

ZBIERAME BYLINY

Našou dnešnou liečivou rastlinou bude ROJOVNÍK MOČIARNÝ (lat. *Ledum palustre* L., pol. bagno zwyczajne). Je to vlastne pekný, príjemne vonňajúci krík, vysoký až 1 m, ktorý rastie na rašeliniskách vo vyšších polohách spolu s vresom obyčajným, na mokrých lúkach a pod. Krík, najmä mladé konáre a rub listov sú hrdzavo ochlpené, listy kopijovité, kvety biele, okolíkovaté.

Ako liečivá rastlina sa začal používať v 12. stor. v Dánsku. Neskôr ním falšovali pivo (pridávali ho do piva namiesto chmeľu). Na liečebné účely sa zbierajú kvety, listy a vňať, a to v čase kvitnutia. Účinnou látkou, obsiahnutou najmä v kvetoch, je silika, ktorej hlavnú zložku tvorí najmä pálivá a horko chutiaci ledol, rojovníkový gáfor, triesloviny, arbutín a pod.

Rojovník sa používal medziiným ako liek proti čierнемu kašlu, na liečenie cukrovky, proti kožným vyrážkam, na zmierenie bolestí pri reumatizme, zlepšenie chuti, v minulosti i na nedovolenú úpravu chuti piva, potom ako močopudný prostriedok a prostriedok na potenie i vracanie, pri nezápalovom degeneratívnom ochorení kílov a zvonka na ekzémy. Na takéto ochorenia sa pije 2 % zápar, čiže asi 2-3 šálky denne, kým zvonka sa používa asi 6 % zápar. Usošené mladé výhonky rojovníka slúžia v homeopatii na prípravu tzv. urtinktúry, ktorá sa uplatňuje predovšetkým pri dne a reumatizme, čiernom kašli a chronických artrítidach (zápale kílov, najčastejšie bakteriálneho pôvodu).

Pripomeňme na záver ešte jedno využitie tejto rastliny: mnohé gazdiné vkladajú zväzoček konárikov rojovníka do skriň so šatstvom ako výborný prostriedok proti moľom. (jš)

KRISTA BENDOVÁ

O AUGUSTOVOM MEDVEĐOVI

Jeden krátkozraký úradník išiel v auguste do hôr na výlet. Ako preskakoval potok, rozbil si jediné okuliare. Kráčal teda pomaličky, bez okuliarov. A na rúbanisku postretol medveda. Stál na zadných nohách, kŕmil sa malinami. Krátkozraký úradník sa ani trošku nezľakol, naopak. Priateľsky sa usmial a zavolał: - Dobrý deň, strýčko, ale dnes máme pekný deň!

Medveď pootočil chlpatú papulu, zamľaskal a zamrmlal, ako medvede mrmlú.

- A vy čo, strýčko, malinky papkáte, malinky? - prihovára sa ďalej úradník.

- Brum-brum, - odmrmlal maco celkom kamarátsky. Úradník si sadol, rozložil olovrant a ponúkol medveda:

- Podte, strýčko, najeme sa spolu. Ved' nie je špás, taký starý človek ako vy, a teperí sa do týchto kopcov. Ved' vy už máte vari zo sedemdesiat rokov, - povedal úradník a s chuťou zahryzol do salámy. Medveď si poobzeral čudného tvora, potom nechal maliny, malinami, spustil sa na štyri laby a začal oňuchávať úradníkov olovrant.

- Zajedzte si, starký! - ponúkol ho úradník a urobil vedľa seba miesto. Medveď oblioval chlieb aj salámu, aj štiplavú papriku, strašne kýchol, vyplazil jazyk a bežal si ho namočiť do potoka. Úradník dojedol olovrant a vzdyhol:

- Nejedol chudáčisko, skoro nič. Už asi nemá zuby. Čo sa dá robiť, ani my nebudeme inakší v jeho rokoch!

A spokojne sa pobral ďalej do hôr.

[Z knihy: Hevier, D.: Rozprávky na celý rok, Mladé letá, Bratislava 1989]

OLDŘICH SIROVÁTKA
O NAJDLHŠÍCH FÚZOCH NA SVETE

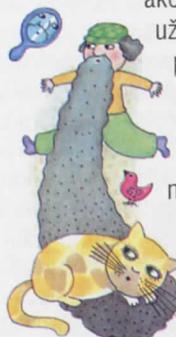
Bol jeden horár a ten si zaumienil, že si nechá narásť najdlhšie fúzy na svete. Prestal sa holiť a každé ráno sa pozeral do zrkadla, ako mu fúzy rastú. Prvý deň mal fúzy kratučké ako nič, že ich sotva videl. Ale o týždeň mu už pekne povyrástli a škriabali

ako štetka. Keď sa pozrel do zrkadla o mesiac, mal už fúzy na palec dlhé. A o rok mu fúzy dorastli až po prsia a pekne sa mu krútili a vlnili po košeli.

Ale stále to ešte neboli najdlhšie fúzy na svete.

O tri roky mal ten horár fúzy po kolená. Vrável si: Sú to pekné fúzy, ale ešte nie sú najdlhšie na svete. O deväť rokov mu fúzy narástli tak veľmi, že ich tahal za sebou ako čiernu vlečku. Horár sa pozeral do zrkadla, usmieval sa a vrável si: To sú fúzy! Ale nech si ešte porastú, nech mám najdlhšie fúzy na svete!

Už je to tridsaťročia a fúzy mu rastú a rastú - ale stále to ešte nie sú najdlhšie fúzy na svete.

DANIEL HEVIER

PREDAVAČ BALÓNOV

Z času na čas, keď bol deň voňavý a obloha dočista vyzametaná krídlami holubov, zjavoval sa v uliciach mesta predavač balónov. Volal sa Augustín Nedela - a bol veselý ako augustová nedeľa. Niesol balóny ako veľkú kyticu (alebo to balóny niesli jeho?) a vyvolával: - Kúpte si balóóóóny!

Ruky detí sa natáhovali za tým pestrým strapcom, braли si z neho balón za balónom, až všetky boli fuč! Ale vždy sa našlo jedno dieťa, ktoré prišlo neskoro.

- To nič, - utešoval ho vtedy predavač balónov. - Na budúce, keď bude znova deň voňavý a obloha dočista vyzametaná krídlami holubov, zjaví sa znova a prinesiem o jeden balón viac - a ten balón bude pre teba!

Možno by ste radi vedeli, odkiaľ mal Augustín Nedela toľko balónov. Robiaľ z farebných mydier farebnú mydlovú vodu a vyfukoval slampkou farebné mydlové bubliny. Ale nie do vzduchu, lež do jamky v zemi. Na tom mieste vyrástol strom balónovník a na ňom rastli samé balóny. Predavač balónov pozorne odstrihol tie najväčšie balóny a vybral sa s nimi do mesta. V okamihu ich všetky rozpredal a pobral sa s ľahkou dušou domov. Vtom však zbadal jedného chlapca s plavými vlasmi, ktorý zostal bez balóna.

- Nebud' smutný, - povedal mu Augustín Nedela. - Nabudúce vezmem dvestošesťdesiatpäť balónov a ešte jeden balón pre teba!

Balón je však ľahučký a nepokojný, chce stúpať do výšky, a nie sa hojdáť na farebnej nitke! A keď je tých balónov dvestošesťdesiatpäť a ešte jeden balón pre chlapca s plavými vlasmi, ich nepokojoj je taký veľký, že ich nič neudrží, ani predavač balónov!

Zdvihnu sa do výšky a letia, letia kamsi vysoko - a s nimi letí preč aj predavač balónov, zo zeme vyzerá aj on ako malý balónik, už je z neho iba hrášok, už len bodka, už len prášok a už celkom nič ...

HOJŽE, HOJŽE, HOJŽE, HOJ...

(Allegro)

Hoj - že, hoj - že, hoj - že, hoj, te - be
kož - ka a — mne loj, te-be kožka na du - dy,
na du - dy, a mne sa - lo na zu - by, na zu - by.

PRÁZDNINOVÝ POZDRAV

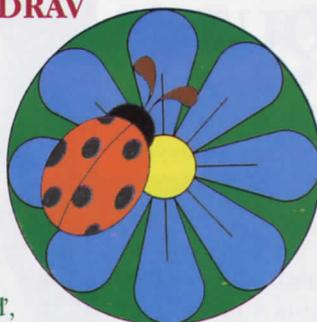
Povedz lienka našej mame,
že sa všetci dobre máme.

Povedz lienka ockovi,
že nik sa z nás nebojí.

Povedz lienka kamarátko,
že dni sa nám zdajú krátke.

Povedz pani učiteľke,
že zážitky máme veľké.

Povedz lienka všetkým hned',
že prekrásny je náš svet.

HÁDANKY PRI MESIAČIKU

Za troma kopcami, dvomi dolinami a jedným potokom je dedinka Zvieratkovo. Žije v nej veľa domácich zvierat. Každý večer, keď sa zotmie a mesiačik rozsvieti svoj lampášik, jedno zvieratko porozpráva kamarátom svoj zážitok. Úlohou ostatných je uhádnuť, o čom rozpráva.

O čom rozprával kohútik

Vbehol kohút za priateľmi,
vyplašený veru veľmi.
V záhrade, keď červa hľadal,
veľké zviera zbadal.

S hrôzou v očiach kohút kričí,
že to zviera všetko zničí.

- Obrovský je ako hora,
zje nás všetkých z tohto dvora.

Zo šnúry si prádlo bral,
na chrbát si vestu dal.

Maličká mu bola veru,
spravil na nej veľkú dieru.

Potlakal si brucho hned',
asi myslí na obed.

Iste veľký hlad už má,
všetkých z dvora roztrhá.

Neviem, či má ten tvor meno,
mysím však, že je to jedno.

Ked sem príde, všetkých zje,
svoje meno nepovie.

Viete, ako sa volá zvieratko, o ktorom hovorí kohút?

Napovedá vám to obrázok, ktorý pekne vymaľujte a pošlite nám do redakcie. Z posledných prác sme odmenili Karolínu Lojekovú z Novej Belej a Agnešu Kromkovú z Kacvína.

LIBUŠA FRIEDOVÁ

AKO SOM SviežI

Hned' za chatou, celkom blízko,
máme modré kúpalisko.

Aby som bol v lete svieži,
už zaránky k nemu bežím.

Plávam, plávam z plných sín,
už viem aj žabací štýl.

Hup!
Nakoniec krásna šípka
a som svieži ako rybka.

HICHAM EL GUERROUJ

Dnes sme sa v našom putovaní za najlepšími športovcami sveta zastavili v severnej Afrike, presnejšie v Maroku, odkiaľ pochádza tento slávny športovec uvedený v titule. Vlani ho Medzinárodná amatérska atletická federácia (IAAF) druhýkrát za sebou zvolila za najlepšieho ľahkého atléta roka, bol tiež šesťkrát za sebou najlepším športovcom vo svojej krajine. V Maroku ho poznajú všetci. Ako krála.

Kapitula IAAF mala vlani na výber desiatich kandidátov. Zdalo sa, že tento titul dostane americký sprintér Tim Montgomery, ktorý v predchádzajúcej sezóne prekvapil svet svetovým rekordom na 100 m (9,78 sek.). Vysvitlo, že na zdolaňanie Maročana ani tento rekord nestačí. Rozhodol génius 28-ročného marockého bežca na stredných tratiach, víťaza všetkých siedmich behov (na 1500 m a 1 míľu) v cykle mítингov Zlatej ligy.

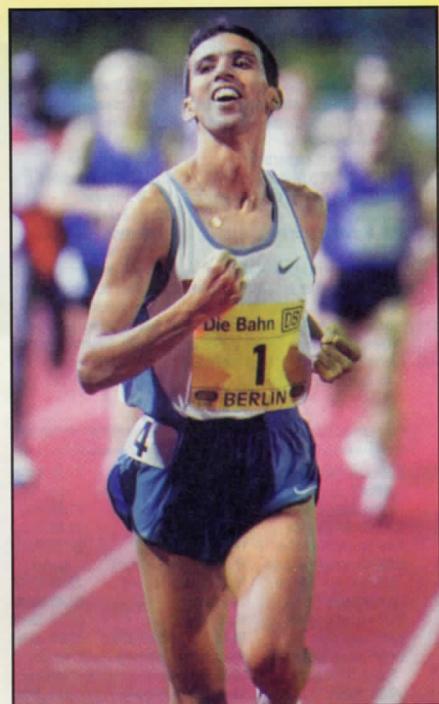
Ako niektorí iste vedia, pred ním bol veľkým majstrom na 1500 m Alžírčan Noureddine Morceli, ktorý v júli 1995 v Nicesi zabehol túto trať za 3.27,37 min. Bol to fenomenálny výsledok, ktorý mal pretrvať viac rokov. Avšak v tom istom roku sa medzinárodných pretekoch zjavil bežec z inej africkej krajiny, ktorý okamžite očaril atletických odborníkov. Bol to práve Hicham El Guerrouj.

Celú nasledujúcu sezónu Hicham doslova "počoval" na rekord Morceliho.

Vyhral ako chcel každý beh na 1500 m a na 1 míľu. Stal sa druhýkrát halovým majstrom sveta a prvý raz – v Aténach – majstrom sveta na otvorenom štadióne. Mítинг za mítингom zaznamenal víťazstvá na svojich tratiach, bral vysoké prémie, behal čestné kolá s marockou vlajkou... Zakaždým "schádzal" pod 3.30 min. a dosahoval výsledky, ktoré boli pre iných nedosiahnuteľné. Boli však vždy o niečo horšie ako onen z Nicei. Konečne tri roky po rekorde Alžírčana, taktiež v júli, El Guerrouj predsa len onen rekord prekonal. Nie o nejakú stotinku, ale o 1,37 sek. – *Teraz prišiel rad na mnä. To je iba začiatok mojej kariéry. Onedlho sa vynasnažím získať ešte viac*, - sluboval vtedy 24-ročný bežec.

Svoje sľuby bral Hicham celkom vážne, na dôkaz čoho k titulu majstra sveta z Atén pridal ďalšie dva – v Seville (1999) a v kanadskom Edmontonu (2001). Navyše k rekordu na 1500 m doložil ďalšie štyri: na 1 míľu a 2000 m na otvorenom štadióne a na 1500 m a 1 míľu v hale. Teraz sú pred ním ďalšie majstrovstvá sveta v Paríži, no a na budúci rok Olympijské hry v Aténach. Tak nejak sa stalo, že vo svojej kolekcii nemá ešte olympijské zlato, takže v Aténach bude mať skvelú príležitosť, aby ho konečne získal.

Voľakedy chcel byť Hicham futbalistom, lenže jeho matke sa nepáčilo, že

sa vracal domov poobtlaný a špinavý, preto sa rozhodol, že bude len behať. Raz vyštartoval na akýchsi oblastných mládežníckych pretekoch a hneď upozornil na seba trenéra z hlavného mesta, ktorý ho „stiahol“ do Rabatu. Ocitol sa bližšie veľkého sveta. Chopil sa šance a aj keď spočiatku nedosahoval nejaké oslnivé výsledky, nevzdával sa. Postupne ho z dlhých tráť preorientovali na stredné trate. A vtedy talent Hichama El Guerrouja náhle explodoval. Tak je dnes. Každý jeho start slubuje vždy dobrý výsledok. Dajme sa prekvapiť aj počas tohoročnej sezóny. (jš)

Hviezdy svetovej estrády

ANNIE LENNOXOVÁ

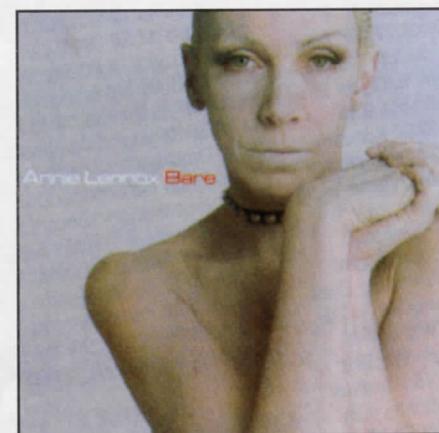
Na listiny najväčších hitov sa po niekoľkoročnej prestávke vrátila jedna z najväčších hviezd britskej hudby pop 80. a 90. rokov Annie Lennoxová, ktorá nedávno nahrala pekný album *Bare*. Ešte pred jeho premiérou sa vydala na veľké koncertné turné po Európe, spojené súčasne s prezentáciou tejto platne. Všade, kde vystupuje, sa teší veľkému úspechu. Akoby aj nie, keď dokáže speváka ako operná speváčka, ale aj ako znamenitá vokalistka punk.

Vefkú popularitu si táto Škótka získala od začiatku 80. rokov, keď spievala v známej britskej skupine Eurythmics (1980-89) spolu s Daveom Stuartom, s ktorým neskôr vytvorila aj skupinu *Goldie & Gold*. Mnohí si dodnes pamätajú ich vtedajšie hity, napr. *Who's That Girl?*, *Here*

Comes, The Rain Again alebo *There Must Be An Angel*. Dá sa povedať, že tvorili akoby predvoj britskej novej vlny. Poznamenajme, že kým sa A. Lennoxová venovala sólistickej kariére, študovala hru na klavír a flautu na známej londýnskej Royal Academy of Music. Štúdiá však neukončila. V roku 1989 v jej zväzku so Stuартom nastala kríza, ktorá čoskoro spôsobila aj rozpad skupiny Eurythmics. Prispel k tomu aj neúspech ich spoločnej platne *We Too Are One*. Na estrádu sa vrátila po troch rokoch ako sólistka. Už prvy samostatný album *Divas* jej priniesol veľký úspech. Obsahoval o.i. také hity ako *Why* a *Walking On Broken Glass*. Rovnako úspešný bol aj druhý album *Medusa*. Jej posledný, tohoročný album *Bare* je vlastne platňou smutných spomienok z minulosti. Speváčka im však celkom nepodlahla, keďže popri pesničkách o sklamanej láске či psychickej kríze spieva aj o ženskej hrosti a presvedčení, že nikdy sa netreba

vzdávať a pri prekonávaní životných prekážok a fažkostí sa máme spoliehať predovšetkým na seba. Zretelne a presvedčivo o tom hovorí jej najnovší hit *Pavement Cracks*.

(jš)

DEČKA S VÝREZOM

Hardanger alebo výrez patrí medzi skutočne veľmi náročné techniky. Konečný efekt je však dokonalý. Na druhej strane však nič nie je tak ľahké, ako sa zdá na prvý počítač. Dnešná ukážka z postupu práce vám snáď pomôže sa rozhodnúť, či sa ho chcete naučiť.

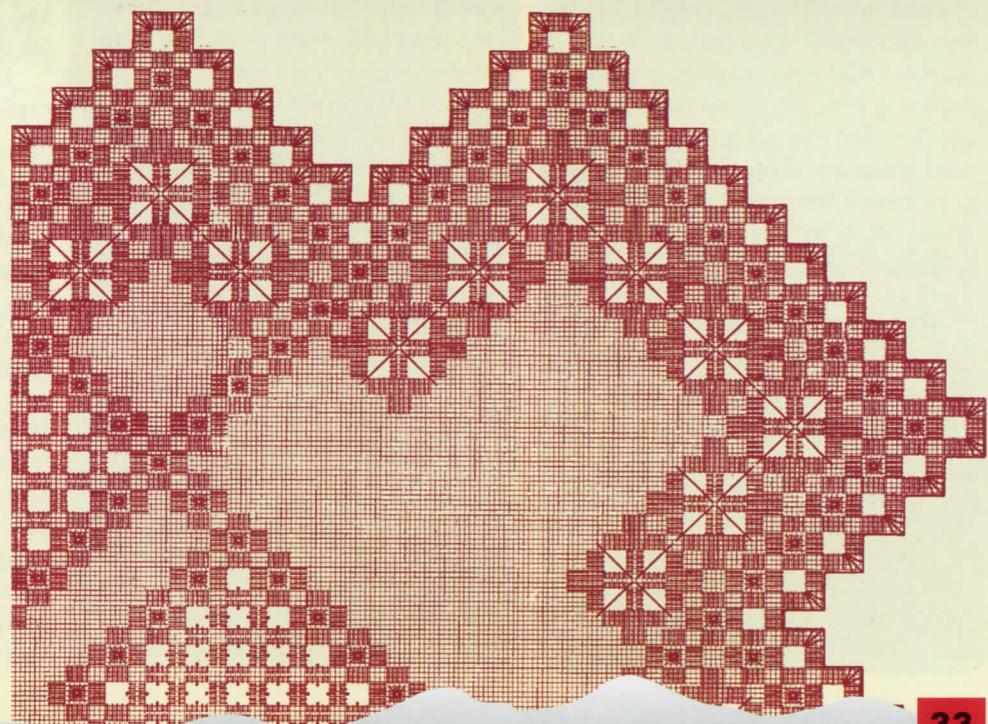
Rozmer: 80 x 80 cm,

Materiál: biela panama,

Vyšívacia technika: formovací steh, hladkovanie, obnitka, slučkovací steh,

Pracovný postup: Háčkujeme podľa pripojenej kresby vzoru. Najprv vnútorný štvorec ohraničíme formovacím stehom. Od neho sa odvíja vzor v rohoch, ktorý je tvorený do štyroch trojuholníkov. Výrezové okienka formujeme do štvorca piatimi hladkovanými stehmi cez štyri nite (samotný výrez je na 4 x 4 nite). Voľné nite po dĺžke a šírke výrezových častí opletáme po dve a dve osmičkami. Trojice hranatých vzorov háčkujeme podľa pripojenej schémy. Výrezové štvorčeky na okraji dečky háčkujeme slučkovacím stehom. Po skončení háčkovania dečku zľahka rozťiahneme, vyrovnáme a vyzehlíme.

(Podľa Dorky č. 1/98)

**ZUZKA
VARÍ**

ČO NA OBED?

ŠAŠLIK. 500 g baranieho mäsa (stehno buď chrábát), 2 cibule, 3 lyžice oleja, lyžica octu, mleté čierne korenie, soľ, zelená petržlenová vŕňať, 200 g slaniny, 2 lyžice roztopeného masla, trošku mäty piepornej.

Mäso pokrájame na malé tenké rezne a naložíme na niekoľko hodín do zmesi oleja, octu, mletého čierneho korenia, soli, posekanej petržlenovej vŕňať, mäty piepornej a cibule. Rezne pred prípravou necháme trochu odkvapkať, potom ich napicháme na ihly alebo drievka striedavo s plátkami slaniny a kolieskami cibule, všetko potrieme roztopeným maslom a na otvorenom ohni alebo rošte rýchlo opečieme zo všetkých strán. Podávame s ryžou uvarenou v polievke z baranieho mäsa alebo s chlebom a horčicou.

DUSENÉ OBLIČKY. 500 g bravčových obličiek, 60 g masti, 1 cibula, rasca, lyžička mletej červenej papriky, 10 g hladkej múky, soľ.

Obličky dôkladne umyjeme, zlavíme tuku, pokrájame na tenké plátky, znova dobre preplákneme a necháme na site odkvapkať. Na rozpálenej masti oprážime do červena cibuľu pokrájanú nadrobno, pridáme mletú červenú papriku, rascu, odkvapkané obličky a dusíme vo vlastnej šave. Keď sa šava vydusí, zaprášime múkou a ešte chvíľu dusíme. Potom obličky zalejeme vriacou vodou a za stáleho miešania dobre povaříme. Solíme až na mise a hneď podávame. Taktô prípravujeme aj hovädzie a teľacie obličky a teľaciu pečen.

HUBOVÁ POLIEVKA. 150 g hrívov alebo iných hub, 3 dl kyslej smotany, 1 vajce, 40 g hladkej múky, soľ, rasca, 4 lyžice citrónovej šťavy alebo lyžica octu.

V studenej kyslej smotane rozhabarujeme vajce, múku a soľ. Potom do nej za stáleho miešania nalejeme vriacu vodu s trochou rasce, v ktorej sme povařili očistené hríby pokrájané na plá-

ky, a polievku ešte chvíľu povaríme. Pred podávaním okyslíme citrónovou šťavou alebo octom. Podávame so zemiakmi alebo chlebom.

ŠALÁTY

FRANCÚZSKY ŠALÁT. 200 g uvarených zemiakov, 100-150 g šunky, 100 g uvarenej mrkvky, 1 cibuľa, 100 g sladkokyslých uhoriek, trochu konzervovaného hrášku, soľ, mleté čierne korenie, 250 g majonézy.

Studené uvarené zemiaky, šunku, uvarenú mrkvu a uhorky pokrájame na malé kocky, cibuľu na rezance a premiešame so zeleným hráškom. Všetko osolíme, okoreníme, pridáme majonézu a zláhka, ale dôkladne premiešame. Ak je šalát veľmi hustý, rozriedime ho nemastnou studenou hovädzou polievkou a citrónovou šťavou.

MÚČNIKY

KRÉMOVNÍKY. 500 g hotového lístkového cesta, vanilkový krém, 100 g marhuľového lekváru. *Citrónová poleva:* 100 g práškového cukru, 1 lyžica vody, 3 lyžičky citrónovej šťavy.

Ak nedostaneme hotové lístkové cesto, pripravíme si ho sami tak, že 150 g masla rozsekáme do 50 g múky, rýchlo spracujeme, sformujeme do tvaru štvorca a dáme do chladu stuhnúť. Potom lístkové cesto natenko vyvalkáme, pokrájame na 4 rovnako široké pásy, položíme na plech postriekaný vodou, popicháme vidličkou a v stredne teplej rúre pečieme asi 20-25 minút. Po vychladnutí jeden pás potrieme vanilkovým krémom v hrúbke asi 2 cm, prikryjeme druhým pásmom cesta, ktorý potrieme lekvárom a polejeme citrónovou polevou. Polevu pripravíme tak, že cukor, vodu a citrónovú šťavu vymiešame dohladka. Ak je hustá, rozriedime ju citrónovou šťavou, ak je riedka, pridáme cukor.

Vanilkový krém: 2 dl sladkej smotany, 50 g cukru, 3 žltky, vanilínový cukor, 10 g masla, 2 lyžice rumu buď pomarančovej šťavy. Do smotany buď mlieka zamiešame cukor, žltky, maslo, vanilínový cukor a vo vodnom kúpeli šlaháme, až zmes zhustne. Potom krém odstavíme a miešame až do vychladnutia. Na zlepšenie chuti pridáme do krému rum alebo pomarančovú šťavu. (js)

WETERYNARZ

ZADŁAWIENIE U KRÓW

Do zatkania przelyku dochodzi najczęściej przy spasaniu ziemniaków, buraków itp. Wskutek dość szybkiego przełykania przy niedostatecznym pogryzieniu ziemniaków lub buraków, mogą one uwiezać w przelyku, najczęściej w jego środkowej części. Ucisk tego obcego ciała powoduje drażnienie i jeszcze silniejsze zaciskanie się przelyku. W zależności od kształtu ciała obcego dochodzi do zaburzenia w odbijaniu gazów z przedżołądków. Najniebezpieczniejsze są ciała obce gładkie i kuliste, zatykające dokładnie przelyk, co prowadzi do niebezpiecznego wzdęcia żwacza. W leczeniu jako zasadę przyjmuje się, że tylko w przypadku gwałtownego wzdęcia należy natychmiast ciało obce usunąć. We wszystkich innych przypadkach należy jednak czekać na samoistne wyleczenie.

Ciało obce w gardlowej części przelyku tkwi zazwyczaj luźno i wzdęcie bywa tu ograniczone lub nie występuje wcale. Przez zatkanie nozdrzy staramy się wywołać atak kaszlu. Bardzo często taki kaszel wyrzuca ciało obce. Jeżeli to się nie udaje, próbujemy wymasować ciało obce z przelyku kciukami splecionych rąk, masując naturalnie tylko w stronę głowy. Wkładanie rąk do gardła to sposób ostateczny, którego należy unikać, gdyż jest to zabieg niebezpieczny dla ludzi, jak i dla zwierząt.

Utknięcie ciała obcego w sztynej części przelyku występuje najczęściej. Ten rodzaj zatkania może wywołać suche wzdęcie. W przypadkach gwałtownego wzdęcia najlepiej krowę przebić cienkim trojgranicem. Jest to najlepszy sposób. Po ustąpieniu gazów ciało obce albo samo przesunie się dalej, albo pozwoli się lekko masażem przesunąć. Masaż w tym przypadku wykonujemy podobnie jak poprzednio, z tym jednak, że masujemy odwrotnie, tzn. w kierunku tułowia krowy. Używane w tym przypadku sondy do przepychania to ostateczność. Wlewanie jakichkolwiek środków, mających na celu naoliwienie przelyku i ułatwienie ślizgania się ciała obcego, zagraża zawsze niebezpieczeństwem zchlystowego zapalenia płuc.

PRAWNIK

DŁUŻSZE URLOPY?

Zatkanie w piersiowej części przełyku zdarza się bardzo rzadko,. Jeżeli ciało obce przeszło już przez najwęższą część przełyku w szynnym odcinku, to przechodzi ono zwykle dalej bez trudu. Powikłanie tu następuje najczęściej po próbach gwałtownego przepychania ciała obcego przy pomocy sond czy prętów drewnianych a w miejscu uszkodzenia przełyku zatrzymuje się ciało obce. W tych przypadkach przy pomocy sondy nosowo-przełykowej wsuniętej przez nozdrza należy delikatnie przekonać się, czy ciało obce rzeczywiście tkwi w piersiowej części przełyku. Opadnięcie wzdętego żwacza świadczy o tym, że próba się udała. Bywa często, że przy nieudanych próbach i przy użyciu nie właściwych przyrządów, np. bata lub kija, część ich odłamuje się i pozostaje w przełyku. Wtedy nie pozostaje już nic innego, tylko zabieg chirurgiczny.

Wobec tego na pytanie, co robić, kiedy krowa zadławi się ziemniakiem lub burakiem, odpowiedź może być tylko jedna: krowę przebić trójgrąncem, rurkę pozostawić na 24 godziny i cierpliwie czekać nie wykonując jakichkolwiek innych zabiegów w gardle czy przełyku.

ZAPALENIE JELIT U ŚWIŃ

Wydawać by się mogło, że świnia może zjeść wszystko bez szkody dla zdrowia. Tymczasem praktyka wykazuje, że tak nie jest. Np. karmienie świń paszami spleśniiałymi lub nadgniłymi wywołuje zawsze zapalenie jelit. Nagle przejście z paszy suchej na zielonkę lub na odpadki kuchenne również powoduje schorzenie jelit. Jednym z głównych objawów tej choroby jest biegunka. Kał jest wtedy rzadki, wodnisty, koloru szarogliniastego lub brązowego, nierzaz z domieszką śluzu lub krwi. W takim przypadku należy przede wszystkim zaprzestać podawania karmy, która wywołała schorzenie. Przez 48 godzin stosuje się ścisłą dietę i nie podaje się w ogóle żadnej karmy. Jako lekarstwo podaje się węgiel leczniczy w ilości 10-20 gramów (1 łyżeczka od herbaty) na sztukę. Aby uniknąć zapalenia jelit, należy przestrzegać następujących zasad higieny żywienia: 1. Unikać zadawania zepsutej karmy; 2. Nie podawać nadkwaśniałego mleka; 3. Po każdym nakarmieniu świń usuwać z koryt resztki karmy; 4. Często myć koryta; 5. Nie przygotowywać karmy na zapas. (jš)

WYBÓR IMIENIA

Rodzice mają oczywiście prawo sami wybrać imię dla swojego nowonarodzonego dziecka. Urzędnik stanu cywilnego może jednak w pewnych wypadkach nie zgodzić się na wpisanie do dokumentów imienia, które życzyliby sobie rodzice dla swego potomka i zażądać jego zmiany. I tak wybrane przez rodziców imię, które ma nosić dziecko, nie może być np. nieprzyzwoite, ośmieszające, nie pozwalające na odróżnienie płci dziecka itp. Imię nie powinno mieć formę zdrobniałą (np. Kasia zamiast Katarzyna, Dorotka zamiast Dorota, Witek zamiast Witold itd.).

Rodzice powinni wybrać dla dziecka jedno lub dwa imiona. Więcej niż dwóch imion nie wpisuje się do aktu uro-

dzenia. Dodajmy jeszcze, że w języku polskim przyjęte jest, iż imiona żeńskie kończą się zazwyczaj na literę a. Podobnie jest zresztą w języku słowackim. Jeżeli więc rodzice wybiorą dla córki obco brzmiące imię kończące się na spółgłoskę, np. Mercedes, to urzędnik stanu cywilnego ma w takiej sytuacji prawo odmówić (choć nie musi, jako że nie jest ono ośmieszające ani nieprzyzwoite) nadania dziecku takiego imienia.

DORABIANIE DO EMERYTURY

Powszechnie wiadomo, iż przeciętne emerytury w naszym kraju nie są wysokie. Dlatego wielu emerytów stara się przynajmniej czas jakiś dorabiać do swoich stosunkowo niskich emerytur. Jak zatem owo „dorabianie” wygląda w świecie obowiązującego prawa?

Sam fakt podjęcia pracy nie powoduje utraty naszego prawa do emerytury. Decydująca jest kwota, jaką zarobimy. ZUS (Zakład Ubezpieczeń Społecznych) ma prawo zmniejszyć emeryturę, jeśli nasze przychody przekroczą o 70 proc. kwotę tzw. przeciętnego wynagrodzenia w Polsce, czyli sumę 1560,10 zł. (obowiązuje od 1.06. br.). Dopiero gdy zarobimy 130 proc. przeciętnego wynagrodzenia (tzn. 2897,30 zł), ZUS zawiesi naszą emeryturę. Jeżeli natomiast zarobimy kwotę nie przekraczającą 1560,10 zł w jednym miesiącu, to wysokość naszej emerytury nie ulegnie zmianie.

Uwaga! Nie podlegają zmniejszeniu ani zawieszeniu, bez względu na wysokość przychodów, emerytury dla osób, które przekroczyły limity wiekowe: 60 lat w przypadku kobiet i 65 lat w przypadku mężczyzn.

WARTO WIEDZIEĆ,

- że do powierzchni użytkowej mieszkania zalicza się powierzchnię wszystkich jego pomieszczeń. Nie tylko pokoi, lecz również kuchni, spiżarni, pomieszczeń służącym potrzebom mieszkalnym i gospodarczym. Nie wlicza się natomiast do tej powierzchni balkonów, loggi, tarasów, antresoli, szaf i schowków w ścianach, pralni, suszarni, wózkowni, strychów, piwnic oraz komórek przeznaczonych do przechowywania opału. (jš)

HVIEZDY O NÁS

PANNA (24.8.-23.9.)

 Malé nedopatrenie v práci môže mať ďalekosiahle následky. Snaž sa tomu predísť. Je to ľahšie, ako napraviť škodu. V osobnom živote ide všetko dobre, súlad s partnerom, rodinná harmónia. Nie je vylúčená milá návšteva v najbližších dňoch.

UÁHY (24.9.-23.10.)

 Tvoje úsilie v práci získava konečne uznanie šéfa, môžeš preto čakať odmenu. Len tak ďalej. Aj rodina náležite ocení tvoje úspechy, tým viac, že dodatočné peniaze môžete využiť na drobné domáce investície, ktoré už dlho čakali na realizáciu.

ŠKORPIÓN (24.10.-22.11.)

 V práci prídu dôležité zmeny, ktoré môžu rozhodnúť o tvojom ďalšom živote. Neboj sa a zariskuj, máš veľké šance na úspech. Niekoľko blízkych ti dobre poradí, ako vyriešiť drobné komplikácie. S väčšími problémami si však musíš poradiť sám.

STRELEC (23.11.-21.12.)

 Sústred sa na najbližšie úlohy, ktoré ti môžu priniesť značný finančný prospech a upevnia tvoje postavenie v práci i v spoločnosti. V súkromnom živote ta čaká prekvapenie – návšteva milých hostí zdaleka, ktorých si už dávno nevidel.

KOZOROŽEC (22.12.-20.1.)

 V práci ta čaká ľahký mesiac. Pred ďalšou cestou, ktorú plánuješ, budeš mať mnoho práce. Nič nenechaj na poslednú chvíľu, vyhneš sa zhonu a nervozite. Ani domáce problémy nemôžeš odkladať ďalej. Trpeznosť tvojich blízkych sa môže vyčerpáť.

UODNÁR (21.1.-18.2.)

 Inteligentný a pracovitý ľudom sa naskytú nové perspektívy a možnosti. Len na tebe bude záležať, ako ich využiješ. Neľutuj práce ani úsilia, podobná príležitosť sa druhýkrát nevyskytne. Aj v spoločenskom živote máš možnosť ukázať sa z tej najlepšej stránky.

RYBY (19.2.-20.3.)

 Bude to obdobie vážnych rozhodnutí. Nie sú vylúčené ani vážne komplikácie, ktoré unáhlene nevyriešiš. Len trpeznosť a vytrvalosť ti pomôžu prekonáť prekážky, ktoré sa pred tebou nahromadia. Nezhoršuj situáciu nervozitou a drsnosťou k spolupracovníkom.

BARAN (21.3.-20.4.)

 Si iniciatívny a berieš na seba príliš veľkú zodpovednosť. Mal by si lepšie oceniť svoje sily a možnosti. Nezabúdaj, že okolie ťa nebude posudzovať podľa zámerov, ale výsledkov a tie zatiaľ nie sú najlepšie. Vypočuj kritiku o sebe a zariad sa podľa toho.

BÝK (21.4.-20.5.)

 Nebude to ľahké, ale musíš sa konečne rozhodnúť vo veci, ktorou si sa doteraz vyhýbal. Nesnaž sa ospravedlňovať v každej situácii svoju výhavosť. Rozhodni sa pre určité riešenie a dôsledne ho realizuj. Je to jediný spôsob na prekonanie tvojich komplikácií.

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

 Personálne otázky ti urobia značné starosti, ale vyriešiš ich priaznivo, ak sa ti podarí nájsť zlatú strednú cestu medzi ideálmi a praxou. Nesmieš všetkých okolo teba považovať za nepriateľov, ale ani nemôžeš bezvýhradne dôverovať všetkým. Spoločahní sa na vlastný zdravý rozum.

RAK (22.6-22.7.)

 Aj keď nečakané časťné návštevy budú milé, značne náštrbia tvoje financie a časový rozvrh. Nedovol, aby tvoje súkromné záležitosti prekážali pracovným povinnostiam, tým viac, že na nedostatok práce sa v poslednom období nemôžeš stažovať.

LEU (23.7.-23.8.)

 Zdalo sa ti, že sa situácia bude vyvíjať úplne ináč, no namiesto toho ta čaká jedno prekvapenie za druhým. Uznaj však, že nie všetky sú nepríjemné a pri troške rozhovahu ich môžeš využiť na svoj prospech. Môžeš sa spoľahnúť na priateľskú pomoc niekoho blízkeho. (jš)

NÁŠ TEST

Viete čítať partnerovi z očí?

1. Ako dlho poznáte svojho partnera?

a/ mesiac – 1; b/ týždeň – 2; c/ rok – 3; d/ niekoľko rokov – 4.

2. Pri vyslovení slova zrkadlenie sa vám vybaví:

a/ vodná hladina – 2; b/ luna – 3; c/ ľudské oči – 4; d/ zrkadlo – 1.

3. Pri ktorej z týchto prác sa s partnerom strieďate alebo by ste sa prípadne streďali?

a/ umývanie riadu – 4; b/ porciovanie jedla – 1; c/ nákupy – 3; d/ uspávanie detí – 2.

4. Máte ľahkosti s výberom darčekov?

a/ mállokedy – 4; b/ väčšinou áno – 1; c/ nikdy – 3; d/ neustále – 2.

5. Rozhodne by ste sa nemohli kamarátiť s niekým, kto je:

a/ náladový – 2; b/ nevychovaný – 3; c/ nevyopočítateľný – 1, d/ hlúpy – 4.

6. Budíte partnera, keď sami neviete zaspáť?

a/ nie sme sebci – 3; b/ stáva sa to – 1; c/ občas by som chcel(a) – 2; d/ nemá to rád – 4.

7. Pokladáte za normálne, keď sa do seba zamilujú ľudia stredného a staršieho veku?

a/ úplne – 3; b/ nie som si istý(á) – 2; c/ je to divné – 1; d/ láská je láska – 4.

8. Najmenej slov potrebujete na to, aby ste sa dohodli:

a/ o príbuzných – 1; b/ o peniazoch – 2; c/ na výchove detí – 4; d/ kedy ísť spať – 3.

9. Smútok a slzy u vás vylievajú:

a/ paniku – 2; b/ strach – 3; c/ zvedavosť – 1; d/ bolest – 4.

10. Na to, aby si dvaja ľudia dokonale rozumeli, potrebujú:

a/ skutočnú lásku – 4; b/ dlhorocný vzťah – 1; c/ inteligenciu – 2; d/ všímavosť – 3.

11. Najčastejšou tému vašich rozhovorov sú:

a/ deti a rodina – 3; b/ knihy, šport a pod. – 4; c/ práca a kariéra – 2; d/ peniaze – 1.

12. O niečom spolu hovoríte a zrazu sa na vás partner skúmavo pozrie:

a/ viete, kolko udrelo – 4; b/ nie ste si istý(á) – 2; c/ pokojne pokračujete – 3; d/ zmeníte tému – 1.

HODNOTENIE

12-24 bodov: Z čítania v očiach vášho partnera by ste zatiaľ jednotku nedostali. Nemyslite si, že preto, že sa poznáte pomerne krátko. To nie je také rozhodujúce. Na vás je skôr vaša ľahostajnosť k niektorým partnerovým príaniom a názorom. Ak budete pozornejšia vy k nemu, bude vychádzať v ústrety aj on vám!

25-37 bodov: Je to rôzne, niekedy si rozumiete i bez slov, inokedy sa nedohovoríte ani za hodinu. Poznáte sa sice dobre, ale stačí menšie nedorozumenie a začíname si robiť priekey. Fakt je, že sa vám to alebo ono nepáči, možno to pochopíte, ale nie to, že sú chvíľe, keď sa partnerom pohľadu úmyselne vyhýbate.

38-48 bodov: Niekoľko, kto vás nepozná, si môže myslieť, že máte tichú domácnosť, ale v skutočnosti to nie je tak! Vy si s partnerom rozumiete tak dobre, že stačí, keď sa raz pozriete jeden na druhého a hneď viete, o čo ide, na čom ste, že k sebe patríte. Klamate a podvádzate sa u vás asi nedá, všakže? (jš)

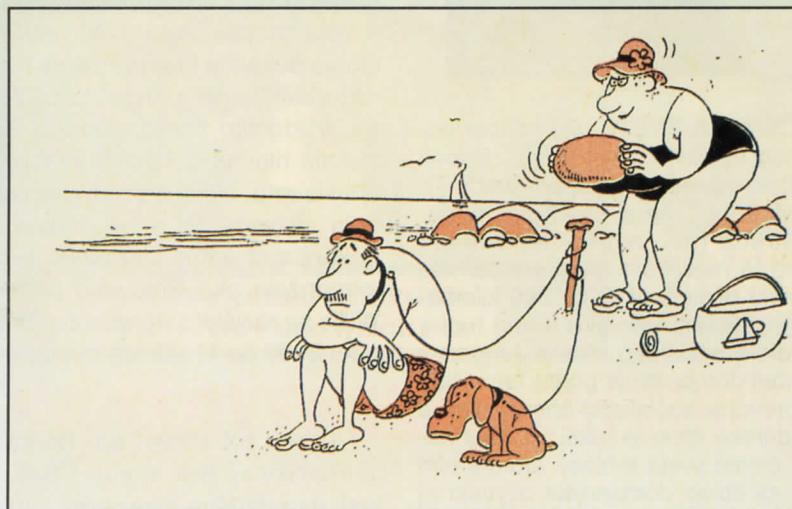
MENO VEŠTÍ

VALÉRIA – svetlé, milé, oddané, priateľské a vážne meno.

Je to obyčajne tmavovláska (niekedy až bruneta) alebo hnedovláska s tmavými očami, guľatou tvárou a hnedastou pleťou. Je priemerne vysoká až vysoká, veľmi pružná, svižná a pekná, ale má sklon k obezite. Vlastne už od detstva je veľmi živá, plná energie a veľmi pôvabná. Pochádza najčastejšie z mnohotnej rodiny a ako najstaršia je otcovým miláčikom. Je veľmi schopná, inteligentná a má znamenitú pamäť. Učí sa dobre, ale až vtedy, keď jej začína prihárať a keď je situácia napäť. Vyplýva to čiastočne z toho, že ako najstaršia sa musí starať o mladších súrodencov. Vždy vie, čo chce a obyčajne dosiahne to, pre čo sa v živote rozhodne. Je dobrou organizátorkou a nikdy nesklame ničie nádeje a dôveru. Oblieka sa vkusne a starostlivo,

ale bez preháňania. Jej obleky však musia byť z pekných a kvalitných látok. Základnú a často aj strednú školu končí bez väčších problémov. Je dobrú gazdinou, akoby narodenou pre domácnosť.

Valéria nemá v láske príliš veľké šťastie. V živote sa viackrát zamiluje, z toho raz či dvakrát nešťastne. Vydáva sa nakoniec za priemerného, ale poctivého a pracovitého človeka a nedostatky jeho intelektu a občas aj charakteru nahradzuje svojou bohatou osobnosťou. Mávajú obyčajne dve alebo tri deti, pre ktoré je Valéria skutočne starostlivou a milujúcou matkou. S tou láskou niekedy až preháňa, keďže často deti a nezriedka aj manžela trochu rozmaznáva. Všeobecne možno konštatovať, že v živote Valéria nemá na ružiach ustlané a často máva mnoho problémov, ktoré sa jej však darí riešiť. Dožíva sa pomerne vysokého veku. Má rada kvety a dobré filmy, zato sa vyhýba knihám. (jš)

- Môj sused sa pokúsil urobiť úplne nový model auta. Časť vzal zo škodovky, niečo z moskviča, ostatné z wartburga.

- No a čo mu z toho vyšlo?
- Dva roky nepodmienečne.

* * *

Pokladníčka v banke hovorí maskovanému mužovi:

- To ste sa asi pomýlili. Maškarný ples sa koná o tri budovy ďalej.

* * *

- Nevieš, čo robí náš kamarát Jano? Už dva roky som ho nevidel.

- Bol vedúcim obchodu.
- A jeho brat?
- Tiež je zatvorený.

* * *

Muž dohovára manželke:

- Ten šalát sa vôbec nedá jest! Umývala si ho?

- Pravdaže! Dokonca voňavým mydlom.

* * *

Pribehla na políciu žena a zúfalo sa ponosuje:

- Stratil sa mi manžel!

- A kedy ste ho videli naposledy
- Pred dvoma týždňami.
- Tak odišiel pred štrnásťimi dňami a vy ste to prišli hlásiť až teraz?
- Keď som si to všimla až dnes, lebo je termín výplaty ...

* * *

- Viem si predstaviť, čo bude, keď to zbadá tvoj otec! - vraví matka, keď zbadá atramentovú škvru na stoličke.

- Už to videl, - odpovedá .
- A čo povedal?
- Viem si predstaviť, čo bude, keď to zbadá mama!

* * *

Otec sa oblieka do večerného úboru a vyčíta deťom:

- Iné deti tak unavia cez deň matku, že večer nemá síl niekde íšť. Ale na vás sa nedá vôbec spoľahnúť.

* * *

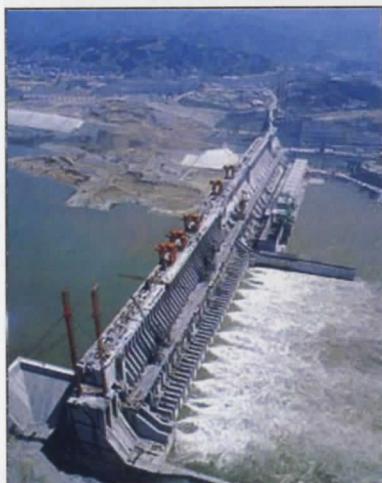
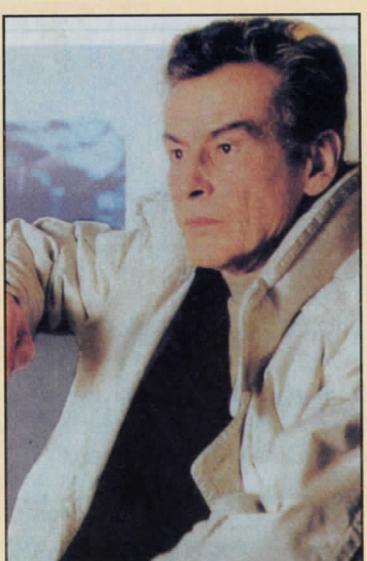
- Ocko, môžem sa íšť kúpať?
- Môžeš, ale keď sa utopíš, domov sa mi nevráť. (jš)

SNÁR

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predsudok našich babičiek. Je to predsa zábava. A čo, keď sa vám dobrý sen splní? Tak teda, keď sa vám snívalo:

- Hádzať snehové gule – môžeš spôsobiť škodu svojmu priateľovi,
- Horský sprievodca – priateľ ťa chce prekvapíť,
- Hodvábna vreckovka – si zamilovaný,
- Horiaca dedina – tvoje majetkové pomery sa zhoršia,
- Horiaca hranica – sami si robíte ne-nahraditeľnú škodu,
- Hrať na cimbale – dostaneš sa do miléj spoločnosti; hrať sa s loptou – konáš ľahkomyselne; hrať kolky – riskuješ príliš veľa,
- Hydina, krímiť ju – hádka v domácnosti; vidieť – tvoje príjmy sa badateľne zvýšia,
- Izba pekne tapetovaná – povýšenie, postup v práci; pekne maľovaná – mäs neskromné želania; jasno osvetlená – čakajú ťa pekné oslavu; vidieť ju maľovať – zažiješ značné zmeny,
- Iskry vidieť lietať – radosť z úspechu;
- Jablčné víno – ľahká nemoc;
- Jama, vchádzať do nej – priatelia ťa sklamú; tmavá a hlboká – úklady, protivenstvá; bývať v nej – čakajú ťa veľké zmeny,
- Jazdiť na korčuliach – pekné, dobré výsledky; jazdiť na trh – dostaneš dôležitú správu,
- Jazvy – prepadnú ťa bolestné spo-mienky,
- Jednooký – hodil si očkom po niekom,
- Jedlá – isté podnikanie, úspešné ob-chody. (jš)

ZOSTALI DVAJA „STATOČNÍ.” Svetoznámý nemecký filmový herc Horst Buchholz (na snímke), ktorý sa preslávil úlohou vo filme *Sedem statočných*, sa krátko pred svojím skonom priznal, že má obavy zo svojej smrti. - V poslednom čase stále myslím na to, ako prebehne pohreb, - povedal. - Aké to je, keď ste mŕtvi? Žiaľ, jeho obavy sa čoskoro potvrdili. Jeden z mála Nemcov, ktorí sa presadili v Hollywoode, zomrel začiatkom marca t.r. vo veku 69 rokov na fažký zápal plúc. Je už piatym nebožtíkom z legendárnej filmovej „sedmičky“ - pred ním na druhý svet odišli Yul Bryner, Steve McQueen, Brad Dexter a vlanej James Coburn. Nažive zostali už len Charles Bronson a Robert Vaughn.

NAJVÄČŠIA NA SVETE. Po takmer desiatich rokoch výstavby sa 1. júna zatvorili vráta plavebnej komory vodnej priehrady Tri úžiny v centrálnej Číne a nádrž začali napĺňať. Priehrada (na snímke) na veľtoku Jang-c'-ťiang je najväčšia na svete. Umelé jazero by malo dosiahnuť dĺžku 660 kilometrov. Kvôli nej vysídliли viac ako milión ľudí a gigantické dielo nedaleko mesta Jongan v provincii Hubei demonštruje podľa tamojších ideológov prevahu socialistického systému. Vodohospodárske dielo je však už roky kritizované na celom svete a hlasy, ktoré s ním nesúhlasia, sa čoraz dôraznejšie ozývajú aj v samotnej Číne. A to nielen pre vysoké náklady na výstavbu, ktoré mali dosiahnuť okolo 21 miliárd eur.

ZDVRILÝ LUPIČ. Klienti banky Zions Bank v americkom meste Salt Lake City pomohli chytiť 36-ročného lupiča, ktorý sa rozhodol vyrabovať banku nečakaným spôsobom. Prvým prekvapením bolo, že chlapík prišiel na svoju akciu trochu priskoro. Keďže banka ešte nebola otvorená, spolu s hŕstkou zákazníkov trpeživo vyčkal vonku, kým ju otvorila. Čakajúcim sa jeho zjav nepozdával už pred budovou, keďže lupič vôbec neskrýval svoj zámer a už pred činom mal na hlave nasadenú kuklu a maskovaciu bundu s kapucňou. Ďalším prekvapením bolo, že ked banku otvorili, lupič do nej nevtrhol, ako to každý od neho čakal. Namiesto vyvolania paniky či rýchleho prepadu sa pokojne postavil do radu a čakal, kým naňho príde rad. Keď sa dostal k okienku, s kludem Angličana povedal bankovej pracovníčke, aby mu dala peniaze do pripraveného vreca. Možno by bol rovnako pokojne aj odišiel preč, nebyť duchaprítomných klientov, ktorí sa z prvotného šoku rýchlo spamäťali a zdvorilého lupiča pokojne chytili.

HEPBURNOVÁ NA ZNÁMKE. Poštová známka s portrétom legendárnej hollywoodskej herečky Audrey Hepburnovej (na snímke), ktorú vydala americká pošta, rozšíri úzku sériu známok G. Robinsona Legendy Hollywoodu. Hepburnová, ktorá zažiarila v takých klasických filmoch ako *Prázdniny v Ríme* (Oscar 1953), *Raňajky u Tiffaniho*, *Sabrina* alebo v muzikáli *My Fair Lady*, je deviatou filmovou hviezdou, ktorá sa dostala do tejto súrny známok vedľa Marilyn Monroeovej, Jamesa Deana, Humphreyho Bogarta, Alfreda Hitchcocka, Jamesa Cagneya, Edwarda G. Robinsona, Lucille Ballovej a Caryho Granta.

BRUCE WILLIS NEŽIARLI. Americký filmový herc a hrdina akčných filmov Bruce Willis (na snímke) vôbec nie je žiarlivý na súčasných milencov svojej exmanželky, herečky Demi Mooreovej. Herec je dokonca s jej najnovším priateľom Asthomom Kutcherom dobrý kamarát. Napriek tomu Bruce Demi miluje a naďalej sú veľmi dobrími priateľmi. - Želám jej všetko najlepšie a veľa šťastia, - povedal nedávno. Obaja dokonca hrajú v novom filme s názvom *Charlie's Angels: Full Throttle*, v ktorom štyridsaťročná Demi získala hlavnú a 48-ročnú Willis vedenú rolu. Demi Moorová to pokladala nielenže za dobrý nápad, ale dokonca si sama vyžiadala svojho exmanžela ako filmového partnera. Willis sa rozšiel s herečkou v októbri roku 2000 po 11 rokoch manželstva.

SÁM CEZ INDICKÝ OCEÁN. Tridsaťročný Brit Simon Chalk sa stal najmladším človekom, ktorý sam dokázal preplávať Indický oceán na veslici. Na prekonanie 1500 kilometrov potreboval 108 dní. Chalk vyplával zo západoaustriálskeho Kalbarri na palube lode True Spirit a pomyselnú hranicu Indického oceánu pretáľ v blízkosti ostrova Maurítius.

BOJAZLIVÝ ŽRALOK. Britskému komikovi Guyovi Venablesovi hrozí trestné stíhanie, ak sa dokáže, že spôsobil smrť „citlivého“ žraloka po tom, keď skočil nahý do jeho akvária. Venables si chcel skokom do akvária v stredisku morskej zoologickej v Brightone získať publicity. Svojím skokom a možno i nahotou však zrejme strašne vydesil dvanásťročného žraloka, ktorý si tam dlho pokojne žil a dva dni po skoku britského komika náhle zomrel. Nebol to žiadny ludožrút desivých rozmerov, išlo o druh malého žraloka, ktorého Briti nazývajú „smooth hound shark“. Jeho maximálna dĺžka je niečo vyše metra a „lakavý“ exemplár z akvária meral iba 91 centimetrov. (pk)

*FS Kumoratki z M. Lipnice a Podvŕka
na scéne vo Vyšných Lapšoch*

*Jurgovská kapela hrá do tanca Zelenému javoru
z Krempach*

*Velkolepý program v Jablonke otvorili mažoretky
zo Zakamenného*

Tancuje folklórny súbor Púpov z Terchovej

Z DNÍ SLOVENSKEJ KULTÚRY NA SPIŠI A ORAVE

Foto: P. Kollárik a A. Klukošovská

Krempašský Zelený javor vo víre tanca

*Jablonskú slávnosť zavŕšil koncert
podvŕčianskej dychovky*

Letný obrázok z Krempách. Foto: A. Klukošovská

DRUKARNIA

Towarzystwa Słowaków w Polsce

Zrealizujemy Twoje Pomyśły i ...
nie zapłacisz wiele.

31-150 Kraków
ul. św. Filipa 7
tel. (0-12) 632 66 04
tel./fax (0-12) 634 11 27
e-mail: zg@tsp.org.pl

Oferujemy:
jedno- i wielobarwne druki
wysokiej jakości do formatu A2,
skład komputerowy,
kompleksowe opracowanie prac,
prace introligatorskie, wydawnictwa i inne

WYDAWNICTWO TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW W POLSCE

poleca do nabycia następujące publikacje:

Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.III</i> , (rocznik), Kraków 1995 ...	10,00 zł
Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.VI</i> , (rocznik), Kraków 1999 ...	10,00 zł
Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.VII</i> , (rocznik), Kraków 2000 ...	10,00 zł
Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.VIII</i> , (rocznik), Kraków 2002 ...	10,00 zł
Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.IX</i> , (rocznik), Kraków 2002 ...	10,00 zł
J. Ciągwa, J. Szpernoga, <i>Słowacy w Powstaniu Warszawskim</i> , Kraków 1994	8,00 zł
Zbigniew Tobjański, <i>Czesi w Polsce</i> , Kraków 1994	10,00 zł
J. Ciągwa, <i>Dzieje i współczesność Jurgowa</i> , Kraków 1996	10,00 zł
H. Homza, St. A. Sroka, <i>Štúdie z dejín stredovekého Spiša</i> , Kraków 1998	11,00 zł
Miejsce w zdarzeniu antologia współczesnych opowiadań słowackich, Kraków 1998	12,00 zł
Vlastimil Kovalčík, <i>Klucz Światła wybór poezji</i> , Kraków 1998	13,00 zł
Pavol Országh Hviezdoslav, <i>Deti Prometeusa</i> , Kraków 1999....	20,00 zł
<i>Miasta i Miejsca, Mestá a Miesta</i> , Kraków 2001,	
II polsko-słowackie spotkania poetów	10,00 zł
Antologia współczesnej poezji słowackiej, Kraków 2002,	
w przekładach Bohdana Urbankowskiego	15,00 zł
Julian Kwiek, <i>Z dziejów mniejszości słowackiej na Spiszu i Orawie w latach 1945–1957</i> , Kraków 2002	10,00 zł

Biuro Zarządu Głównego TSP, ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków
tel.: 632-66-04 tel./fax: 634-11-27 NIP: 676-01-12-788
e-mail: zg@tsp.org.pl

nr konta: Bank PKO S.A. III/O Kraków 10701193 -2017-2221-0100